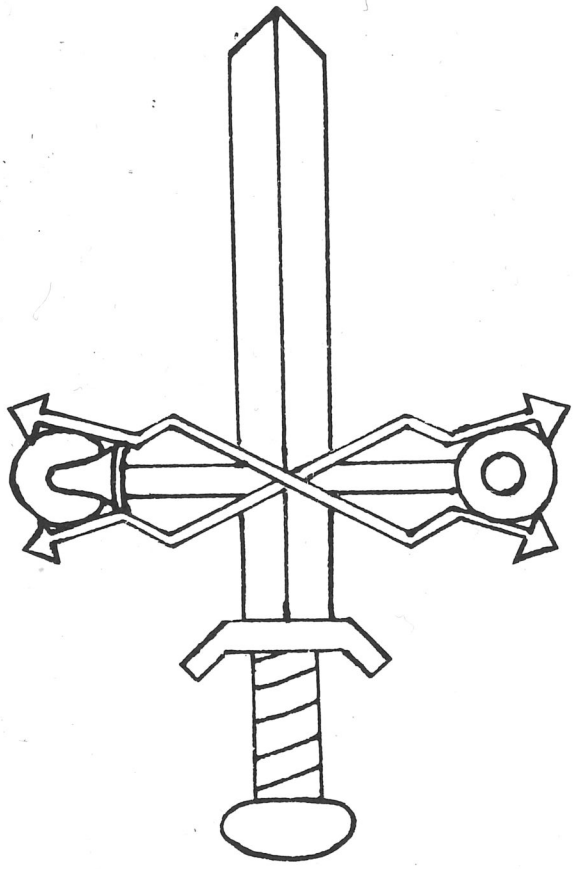

JUTUT III

VK3, VP 24, YM

1939 - 44

S i s ä l t ö

Aseveljille siv. 2

Joutselkä v.1555
Sotasokeat ry:n kevätjulkaisusta 1979 3 - 7

Erkki Puolakka:
Aleksandrovka, eräs seikkailu Kannaksen hyökkäysvaiheessa syyskuussa 1941 8 - 13

Jaakko Saarnijoki:
"Koska sota päättyy ? 14 - 32

Ragnar Sjöholm:
Sotakoira Vanja 33
Vahinko kiertää 34

Veikko Korri:
Viestimiehet 35

Ossian Kinoskari:
Viestimiesten kalajuttua
Viestimiehet haudankaivajina
Viestimiehiäkin siirrettiin 36 - 40

Pentti Laine:
Tapahtumia sodan vuosilta 1941 - 44
Lintulan kahina
Vainajan rangaistus
Kun aisa katkesi jne.
Kun pyörtynytkin heräsi 40 - 43

Vapaa-ajan viettoa asemasotavaiheen aikana:

Eino Mononen:
Nyrkkeily, sotilaallisesti merkittävä urheilulaji 44 - 48

Veikka Suvanto:
Uuden rakentamista ja vanhan korjaamista 49

Juho Heino:
Talonrakentamiskilpailut 50 - 52

Veikka Suvanto:
Hengissä pysyttelemisen taitoa 53 - 54
Pikkupaloja 55

Hyvät aseveljet.

Vuosi 1979 oli joukollemme merkittävä muistojen vuosi. Tulihan vuoden loppupuolella kuluneeksi 40 vuotta siitä, kun omatta syyttämme,maailman politiikan käänteiden johdosta, jouduimme asekädessä ja kaikkemme ponnistaen antamaan panoksemme maamme puolustamiseksi ja itsenäisyytemme säilyttämiseksi. Kuinka kaikki kävi, ei ole syytä tässä ruveta toistamaan ja menetyksiämme luettelemaan. Jokainen nämä ajat mukana elänyt tapahtumat muistaa ja on voinut myös todeta, ettei maailma vuosituhansien saatossa ole miksikään muuttunut, vaan edelleen väkevin on oikeassa. Talvisodasta alkanut ajanjakso jatkosotineen ja sitä seuranneet yli 35 rauhanvuotta, jotka mekään eivät ole ilman tuskia kuluneet, ovat itsellemme ja ulkomaailmalle osoittaneet, että meillä on halua, kykyä ja sitkeyttä puolustaa omaa maankolkkaamme ja sitä paremmaksi rakentaa.

Sota-ajan muistojen merkeissä ilmestyy jälleen viestimiesten muisteluvihkonen "Jutut". Vaikka muistot mielessä haalistuvat ja sotakaverit harvenevat, saattavat silti jotkut tapaukset vuosien takaa mielessä kirkastuakin. Sen osoittaa tämän juttuniteen kokoaminen. Niinpä voimme olla varmoja, että tällä vauhdilla numero/vuosi juttuja kyllä riittää niin kauan kuin miehiäkin. Siispä jatkoa vain. Toimituskunta on valmis kuuntelemaan vihjeitä ja panemaan paperille tapahtumia, jos jonkun kertojan kirjoituskäsi on käynyt kankeaksi. Tunnuslauseemme olkoon: Jutut julkisuuteen (hätätilassa vaikka nimimerkin varjossa).

Näillä saatesanoilla jätetään "Jutut III" asiantuntevan lukijakunnan käsiin.

Veikka Suvanto

Alkulähde: Sotasokeat ry:n kevätjulkaisu 1979, Joutselästä - Ruotsinsalmeen

Joutselkä 1555

Kivennavan entisen pitäjän alue Suomen vanhan valtakunnanrajan tuntumassa Karjalan kannaksella on tunnettua maaston suurten korkeuserojen vuoksi. Peruskallio ei ole tosin näkyvissä missään, mutta pitäjälle ovat silti luonteenomaisia laakeat ja jopa noin 180 metriä korkeat hiekkamäet ja moreeniselänteet, joilta avautuu erinomaiset näkymät eteläiselle Kannakselle.

Eräs näistä selänteistä on Joutselkä, jossa oli ennen vuotta 1939 samanniminen, elinvoimainen karjalaiskylä. Joutselkä on aivan vanhan rajan pinnassa Rajajoen virratessa vain noin kolmen kilometrin päässä sen laesta. Sen yli kulkee kaakosta, siis rajalta, Viipuriin johtava ikivanha tie, joka oli 1500-luvulla Karjalan kannaksen päätie. Rajalta lähestyvä joutui näin ollen nousemaan useamman kilometrin matkan ennen kuin hän saattoi luoda katseensa varsinaisen Suomen puolelle.

Karjalan kannas on ollut sotanäyttämönä niin kauan kuin Suomessa on sotia käyty, ja niiden historiahan on yhtä vanha kuin asutuksenkin. Joutselkäkin on näin ollen nähnyt monenlaisten joukkojen kiipeävän rinteitään ylös, ja viimeksi jylisivät tykit sen kupeilla kesäkuussa 1944. Sen nimen kuuluisaksi tehnyt taistelu käytiin kuitenkin maaliskuussa 1555.

Kustaa Vaasan johtaman Ruotsi-Suomen ja Iivana IV:n eli Julman hallitseman Venäjän välit olivat kiristyneet 1550-luvun puoleen väliin päästäessä sodan partaalle. Syytä oli kummassakin osapuolessa. Suomalainen asutus oli levinnyt jo kauaksi venäläisten tunnustaman valtakunnanrajan itäpuolelle, ja Kustaa Vaasa kannusti itsekin tarmokkaasti tällaista siirtolaisuutta. Vallanhaluisella Iivana IV:llä ei ollut puolestaan minkäänlaisia aikomuksia tyytyä tilanteen vähittäiseen muuttumiseen Moskovalle epäedulliseksi, vaan hänellä oli päinvastoin omat valloituspyrkimyksensä. Valtakuntansa itäosassa hän suuntasi Venäjän mielenkiinnon Siperian rannattomaan alueeseen, ja lännessä hän halusi selvittää välinsä kahdenkin vastustajansa kanssa, Ruotsi-Suomen ja saksalaisen ritarikunnan.

Karjalan kannaksen asukkaat olivat saaneet havaita jo pitkään, että tilanne oli johtamassa sotaan. Ajan tavan mukaan välien kiristyminen ei ollut pelkkää sanasodan käymistä, vaan vihamielisyyttä osoitettiin kouriintuntuvammin. Lukuisat karjalaistalot olivat haihtuneet jo savuna ilmaan venäläisten ryöstöretkikuntien tehdessä vierailujaan rajan toiselle puolelle. Kevättalvella 1554 oli varovainen Kustaa Vaasakin joutunut jo sellaisen mielenkuohun valtaan, että hän kehoitti Kivennavan voutia Antti Niilonpoikaa tekemään kostoretken rajan taakse. Tämä ei muuta käskyä tarvinnut. Kesän tultua roi-

husivat pajarien kartanot Rajajoen eteläpuolella.
Mikä sopii Jupiterille, ei sovi aina härälle. Venäläiset hirmustuivat Antti Niilonpojan hävitysretkestä, ja sota oli käytännössä alkanut. Asiaa ei parantanut lainkaan se,että Kustaa Vaasa yritti vähemmän sankarillisesti vierittää kaiken vastuun voutinsa harteille, ja erotti Antti Niilonpojan "viheliäisenä kavaltajana", joka oli muka omin valtuuksin tehnyt hävitysretken venäläisten puolelle. Mitkään toimenpiteet eivät voineet silti enää estää odotettavissa ollutta venäläisten hyökkäystä.
Suomessa ryhdyttiin puolustusvalmisteluihin, ja kuningas käski panemaan puolustuskuntoon Viipurin, Olavinlinnan ja Kivennavan varustukset. Hän ei katsonut kuitenkaan voivansa lähettää tanskalaisvaaran vuoksi Suomeen ruotsalaisia apujoukkoja, joten täällä oli tultava toimeen omin voimin.
Sodan alkuasetelma näytti suomalaisille toivottomalta. Vakinainen väki käsitti ainoastaan noin 900 miestä, ja vaikka sitä täydennettiin talonpojilla, joukkojen vahvuus kohosi Viipurin kaltaisissakin keskuspaikoissa tuskin tuhatta miestä suuremmaksi. Venäläisillä arvioitiin sitä vastoin olleen yli 30 000 miestä vahvimman eli Joutselkään hyökänneen ryhmän käsittäessä 12 000 miestä. Todellisuudessa voimasuhde ei ollut kuitenkaan aivan näin epätoivoinen, sillä ajan tavan mukaan olivat vastustajasta annetut luvut liioiteltuja. Tunnettu sotahistorioitsija J.O. Hannula arvioi venäläisten kokonaismäärän hieman yli 10 000 mieheksi ja Joutselän hyökkäysosaston 5000-6000 mieheksi. Tekemistä oli suomalaisilla tällaisenkin ylivoiman kanssa.
Yksityiskohtiin mielellään puuttuva Kustaa Vaasa oli antanut tarkkoja ohjeita alaisilleen siitä, miten heidän tulisi puolustautua hyökääjää vastaan. Tiet oli suljettava murroksin, ja niiden eteen pysähtynyttä vihollista oli tulitettava kaikin käytettävissä olevin asein. Menetelmä oli siis puhtaasti puolustuksellinen, joskin kuningas kehotti järjestämään yöllisiä hyökkäyksiä vihollisen leireihin. Joutselän puolustuksesta vastannut Kivennavan vouti Jöns Maununpoika Ulfsparre valitsi kuitenkin toisenlaisen taktiikan. Heikon ainoa turvahan on usein hyökkäys, niin paradoksaaliselta kuin tämä väite saattaa kuullostaakin. Jöns Maununpoika saattoi päätellä suurella varmuudella, että jos hän tyytyisi passiiviseen puolustukseen, venäläisten kymmenkertainen ylivoima jyräisi hänen vajaa 600 miestään lyhyessä ajassa alleen. Uskalias vouti, jonka myöhempikin elämäntaival kertoi omaperäisestä ja jopa omavaltaisesta luonteesta, päätti hylätä kuninkaansa taisteluohjeet ja temmata aloitteen käsiinsä jo heti taistelun alkuvaiheessa. Venäläisiä olikin näin ollen odottamassa heille täysin yllättävällä tavalla ryhmittynyt joukko.

Jöns Maununpojalla oli tarkoitus päästää venäläiset Joutselän laelle ja antaa heidän kulkea harjalla olleen leveän aukean yli. Aukean vastareunassa, tien suunnassa heidät pysäyttäisi kuitenkin sinne sijoitettujen viiden pienen tykin tuli sekä pieni jalkaväki- ja ratsuväkiosasto, jonka tehtävänä oli sulkea tie. Päävoimansa Jöns Maununpoika oli ryhmittänyt metsän suojaan tien kummallekin puolelle. Kätkössä vihollisen katseilta nämä suksimiehet valmistautuivat tuottamaan vainolaiselle kertakaikkisen yllätyksen.

Ruhtinas Iivana Bibikoffin johtamat joukot ylittivät rajan maaliskuun 11. päivän aamulla 1555. Ryösteltyään ja poltettuaan rajaalueen taloja venäläiset lähtivät jatkamaan etenemistä kohti Joutselän lakea. Ensimmäisenä kulki Bibikoffin itsensä johtama etuosasto pääjoukon ryhmittyessä todennäköisesti vasta tielle Joutselän nousevalla rinteellä.

Kun hyökääjän etujoukko havaitsi tien sulkemiseen määrätyn pienen suomalaisosaston, sen vähälukuisuuden kerrotaan herättäneen venäläisissä hilpeyttä. Reessä istuneen Bibikoffin sanotaan tarttuneen viinatuoppiin ja juoneen pilkallisesti Jöns Maununpojan maljan. Se malja jäikin sitten Bibikoffin elämän viimeiseksi.

Tien suunnassa ollut suomalaisosasto avasi tulen, ja "suurten pajarien höyhenet lensivät ilmaan". Bibikoff sai heti surmansa ja päällikön kaatuminen aiheutti hämmennystä venäläisissä. Vielä enemmän sitä aiheuttivat kuitenkin tapahtumat sivustoilla. Kätkössä olleet suomalaisten hiihtojoukot laskettelivat huimaa vauhtia tien kummallakin puolella alas Joutselän rinnettä ja venäläisten etujoukko oli saarrettu hetkessä. Syvässä lumessa kahlaavat venäläiset ennättivät tuskin ryhmittyä puolustukseen kun suomalaishiihtäjät olivat jo heidän kimpussaan. Etujoukko lyötiin, henkiin jääneet kääntyivät pakoon ja rinteelle jäi 300 kaatunutta.

Taistelu ei päättynyt vielä tähän. Alempana odotti venäläisten pääjoukko kilometrejä syvässä rivistössä lumisessa maantien varressa. Jöns Maununpojan hiihtomiehet kävivät nyt tämän vaikeasti liikuteltavissa olleen massan kimppuun. Hyökkäys jatkui edelleen tien kummallakin puolella ja ilmeisenä tavoitteena oli katkaista vastustajan paluutie. Tällainen tehtävä oli kuitenkin liian mittava vähälukuisille suomalaisille. Venäläisiin tarttui pakokauhu ja tuhatlukuinen massa vyöryi painollaan yli heikon saartorenkaan purkautuen Rajajoen taakse, josta se oli lähtenyt hieman aikaisemmin sotarumpujen päristessä. Taistelukentälle jäi noin 900 venäläistä, 29 lippua ja käytännöllisesti katsoen koko raskas kalusto, joka hyökkääjällä oli ollut käytettävissään.

Joutselän taistelu on eräs Suomen sotahistorian merkittävimmistä taisteluista. Sen tuolloiset tulokset häipyivät tosin nopeasti, sillä ei mennyt vuottakaan, kun venäläiset kulkivat jälleen Kiven-

navan yli pohjoiseen. Joutselän vaikutusta itsenäisen Suomen armeijan sotataitoon on sen sijaan vaikea yliarvioida.
Kun itsenäistyneen Suomen nuorissa puolustusvoimissa etsittiin menneisyydestä esimerkkejä omiin oloihimme soveltuvan omaperäisen sotataidon kehittämiseksi, tutkijoiden katse osui pian Joutselän tapahtumiin vuodelta 1555. Tuolloin noudatetut periaatteet tuntuivat soveltuvan hyvin 20. vuosisadallekin. Vihollisen voitiin olettaa olevan edelleen ylivoimaisen, mutta sen joukkojen saatettiin kuvitella toimivan suomalaisessa maastossa yhtä kömpelösti kuin Bibikoffin osaston. Joutselän taistelu näytti tarjoavan voiton kaavan: aloitteen hallussa pitäminen, aktiivinen toiminta, saarrostava hyökkäys maaston kautta ja mieluimmin kaksipuolinen, vihollisen yhteyksien katkaiseminen ja motitetun vastustajan tuhoaminen.
Joutselästä tuli Suomen armeijalle samantapainen esimerkki kuin Cannaen taistelu oli von Schlieffenin ansiosta saksalaisille. Sen opetuksia toistettiin kaikissa sotakouluissa ja jokainen varusmieskin sai kuulla lukuisia esitelmiä Jöns Maununpojan ja hänen miestensä taidosta. Juhlapuheita pidettäessä oli paikallaan muistaa viitata Joutselän taisteluun.
Kun neuvostojoukot sitten ylittivät Suomen rajan marraskuussa 1939, maailma saattoi todeta, etteivät suomalaiset olleet turhaan vatvoneet Joutselän opetuksia. Kuuluisat mottitaistelut eivät olleet mitään muuta kuin Jöns Maununpojan menetelmien soveltamista 1900-luvun olosuhteisiin. Varsinkin Raatteen tien taistelu oli hämmästyttävässä määrin Joutselän tapahtumien kaltainen. Karjalan kannaksen muinaisten puolustajien työ kantoi siten hedelmää vielä 400 vuotta myöhemmin.
Näkyvän tunnustuksensa Joutselän puolustajat saivat itsenäistyneen maamme puolustusvoimilta heinäkuun 15. päivänä 1931, kun harjun laella paljastettiin suurikokoinen kivipyramidi. Tämän viitisen metriä korkean muistomerkin kyljessä oli laatta, jonka teksti kuului: "Kivennavan linnanmiesten ja Kannaksen talonpoikien vähäinen joukko löi näillä Joutselän kunnailla suurilukuisen vihollisarmeijan".
Patsaan paljasti Terijoella toimineen Polkupyöräpataljoonan 1:n komentaja everstiluutnantti Hjalmar Strömberg, joka tuli muutamaa vuotta myöhemmin tunnetuksi eräänä Joutselän oppien taitavimmista soveltajista. Hän oli vain suomentanut nimensä Siilasvuoksi.
Joutselän patsas säilyi kuin ihmeen kautta läpi toisen maailmansodan myrskyjen. Karjalan kannas jäi kuitenkin Neuvostoliiton haltuun ja uusi miehittäjä ei osoittanut valitettavasti vähäisintäkään arvonantoa alueen entisyydestä kertovia hautoja ja muistomerkkejä kohtaan. Joutselän patsasta luultiin suomalaisten sotilaiden haudaksi ja se hävitettiin noin kaksi vuosikymmentä sen jälkeen kun suomalaisten

oli ollut poistuttava Karjalasta.

Joutselän perinne ei kuollut kuitenkaan muistomerkin tuhoutuessa. Terijokilaisen Polkupyöräpataljoona 1:n perillinen nykyisissä puolustusvoimissa on Sodankylässä toimiva Lapin Jääkäripataljoona, jonka nimi muuttunee lähiaikoina Lapin Jääkäriprikaatiksi. Tämän pataljoonan varuskuntaan pystytettiin vuonnan 1967 uusi Joutselän muistomerkki, joka rakennettiin saman näköiseksi kuin Kannakselle jäänyt edeltäjänsä. Vain mittasuhteet ovat vaatimattomammat.

Uuden nousun kokenut Joutselän muisto kertoo kahdesta tärkeästä asiasta. Se osoittaa, että nykyisessäkin maassamme kunnioitetaan menneiden sukupolvien esi-isiemme toimintaa, jota ilman Suomeamme ei olisi. Joutselän uusi patsas symbolisoi myös suomalaisten sotilaiden entisenlaisena säilynyttä pyrkimystä rakentaa valtakunnan puolustaminen sotatilanteessa omaperäisen ja meille soveltuvan sotataidon varaan, kuten tehtiin Joutselässä vuonna 1555 ja kuten on tehty monesti myöhemminkin.

Muistomerkillä

Rankku ja Jaska syksyllä 1941

Aleksandrovka, eräs seikkailu Kannaksen hyökkäyksen loppuvaiheessa syyskuun alkupäivinä 1941.

Olin pyytänyt divisioonan komentajalta, silloiselta eversti Aaro Olavi Pajarilta jossakin hyökkäysvaiheessa ja joka tapauksessa ennen Hopeasalmen ylimenoa, että hän antaisi minulle jonkun etulinjan päällikön tehtävän. Vaan eihän aselajin vaihto kesken hyökkäystä ja vieläpä siksi tärkeästä viestiaselajista pois käunyt Pajarin mielestä lainkaan päinsä.

Mutta hyökkäyksen jatkuttua yötä päivää kuukauden verran ja väsymyksen alkaessa painaa rintamajoukkoja, hetkeni koitti. Pajari oli sijoittanut komentopaikkansa elokuun loppupäivinä Lintulan tunnettun nunnalauostarin tiloihin ja Viestipataljoonan esikunta oli vastikään muuttanut Husulaan. Disioonan etulinjan joukot olivat saavuttaneet historiallisen Rajajoen sen mutkia seuraillen sekä pysähtyneet tälle tasalle vastapäätä vastapäätä talvisodan tunnettua Mainilaa. Kuuluisat ja tällä kertaa todelliset "Mainilan laukaukset" oli tykistön 6 tuumaisilla juuri ammuttu ja propagandistiset kuvat tapahtuneesta levitetty kaikkeen maailmaan. Rintamatilanne oli siis tämän tapainen kun 30.8. sain kiivaan puhelinmääräyksen ilmoittautua uutta tehtävää varten div.komentajalle Lintulassa. Aikaa ei ollut yhtään kun pakkauduin välttämättömine varusteineni sotakirjavaan Chevrolettiini ja seisoinkin tuotapikaa komentajan edessä. Taustan muodostivat suurialaiset seinäkartat koko taistelualueesta. Olin oppinut tuntemaan suuren sotapäällikön jo talvisodassa Tolvajärvellä ja Ryhmä Talvelan esikunnassa Värtsilässä, mutta varsinaisesti lähemmin toimiessani hänen adjutanttinaan sekä viestiupseerina Tampereella 1940 - 1941. Siinä seisoessani komentajan edessä käskyä odottaen olin huomaavani Pajarin silmäkulmassa jotain poikamaista ilkikuria, mutta myös suopeutta ja rohkaisevaa, kun hän astellen edestakaisin karttojen edessä ja aina viittaamalla välillä kädellään asianomaisiin kohtiin kartoilla ilmoitti nyt antavansa minulle tärkeän rintamatehtävän. Tunsin polvieni jotenkin notkahtelevan tilanteen äkillisyydestä ja uutuudesta kun Pajari ilmoitti määräävänsä minut Kevyt Osasto 7:n v.s. komentajaksi vakinaisen komentajan sairastumisen vuoksi tehtävänä hyökätä Rajajoen yli tulitukena ja vahvistuksena yksi hp.patteri ja yksi ps.torjuntatykkijaos.

Tavoittena oli ensivaiheessa Aleksandrovkan kylän valtaus Rajajoen toisella puolella aivan vanhan rajan tuntumassa suunnilleen Mainilan ja Valkeasaaren rt.aseman puolivälissä. Tämän jälkeen hyökkäystä tuli jatkaa ilman tykistöä jonkinasteisena väkivaltaisena tiedusteluna Aleksandrovkasta itään ja koilliseen kohti ja pitkin Leningradia suuntautuvaa tietä tavoitteena karttaan merkityt huomattavat Tipunan ja idempänä Tsernaja Retkskan tiesolmut suunnilleen Leningradin luoteisten esikaupunkien tuntumassa. Tästä tehtävästä suoriutuisin ratsuväen upseerin aktiivisen hyökkäyshengen elähdyttämänä kuten AOP:n lennokkaat saatesanat kuuluivat. Komentaja ilmoitti samalla, että kev.osasto oli jo keskitetty Luutahäntä - Ollilan alueelle Rajajoen tuntumaan. Yksityiskohdista olin saava lisää tietoa osaston komentajalta, joka vielä seuraisi mukana matkalla Lintulasta Ollilaan. Näin sitten tapahtuikin välittömästi seuraavan automatkan aikana, tosin sillä erotuksella, että tietojen vaihto tutun ratsuväen upseerin kanssa ehti kosketella lähinnä vain henkilökohtaisia kuulumisia. Pajarin ilmoituksen mukaan perillä Ollilassa saisin sitten vielä tietoja tiedustelun tuloksista naapuridivisioonan (12.D), jonka alueelta käsin toiminnan tuli alkaa, Rajajoelle pysähtyneen Vallilan rykmentin etulinjan pataljoonan komentajalta, joka muuten oli tunnettu ampuja S.O. Lindgren, silloinen majuri.

Olimme Ollilassa Lindgrenin komentopaikalla noin klo 15. Hän lausui ensihätään ihmetyksensä siitä, aijoinko valloittaa Pietarin operaatiollani itään. Se ei hänen mukaansa olisi mahdollista, koska joutuisin heti mottiin Rajajoen ylitettyäni, Lindgren lohdutteli, sillä hänen tiedustelunsa ei ollut selvittänyt muuta kuin että vihollisia oli paljon ja se vahvisti miehitystään jatkuvasti Valkeasaaren aseman ja Rajajoen alajuoksun n.s. Siestarjoen alueelle.

Näillä näkymillä, omaamatta siis enempää tietoa vastassa olevan vihollisen voimista taikka ryhmityksestä, oli tehtävä jonkinlainen tilannearvio ja hyökkäyssuunnitelma kiireesti ajan puutteen vuoksi ja nopean ratkaisun tuottaman yllätyksen aikaansaamiseksi arvioni mukaan. Kutsuin eskadroonien päälliköt tuota pikaa luokseni ja siinä elokuisen loppupäivän auringon kirkastaessa honkien kylkiä ja kuumentaessa selkiämme annoin klo 17 käskyn ylittää Rajajoki suoraan pohjoisessa suunnassa lähtöasemista eskadroonat peräkkäin sekä sen jälkeen jatkaa hyökkäyksellä kahdelta suunnalta yhtäaikaisesti Aleksandrovkan kylään. Rajajoki virtaa sanotulla

kohdalla suoraan länsi-itäsuunnassa melkoisen vuolaana ja arviolta 6 - 8 metrin levyisenä. Rannat molemmin puolin ovat suht. korkeat ja jyrkät sekä tiheäkasvuiset. Yritys alkoi heti ja kaatamalla rannan puita ja pensaita suoraan ronskisti virtaan ylittäminen tapahtui helpohkosti ja pahemmin kastumatta. Vihollisen häiritsemättä virta ylitettiin myös nopeasti raskas kk. kalusto mukana.

Pisto etelän suunnasta oli viholliselle ilmeisesti täysi yllätys, koska vakavampaa puolustusta ei ollut havaittavissa. Todettava oli myös, että venäläisillä ei Rajajoen pinnassa Aleksandrovkan kohdalla ollut vahvempaa miehitystä kuin varmistusosastoja. Aleksandrovkan pienen kylän muodosti etupäässä vanha tsaarin ajoilta peräisin oleva varuskunta-alue punatiilisine kasarmirakennuksineen tuttuun tyyliin ja valkeaksi rapattu ortodoksikirkko kupooleineen ja risteineen sekä muutamat puutaloryhmät. Katujen tehtäviä toimittivat mukulakivillä päällystetyt kaarevapintaiset venäläiset tykkitiet. Laukausten vaihto alkoi nopeasti heti ylityksen jälkeen ja yltyi ajoittain kovaksi käsi- ja konetuliaseiden tuleksi. Tykistön tulta ei kuitenkaan tarvittu, sillä venäläiset vetäytyivät ilmeisesti tehtävänsä mukaisesti enempää viivyttämättä jättäen jälkeensä kaatuneita ja muutamia vangiksi otettuja. Aleksandrovka oli siten hallussamme jo noin klo 20 mennessä. Kevyt Osasto 7 meni asemiin kylän itätaidalle.

Osaston tehtävähän ei päättynyt tähän. Div.komentajan käskyn mukaan hyökkäysliikettä oli jatkettava em Leningradin tien suunnassa Tipunan ja Tsernaja Retskan tiesolmujen selvittämiseksi. Oman arvioni mukaan hyökkäystä olisikin tullut jatkaa viipymättä ja yllätystä edelleen hyväksi käyttäen, kun vihollinen oli nyt herätetty ja aloittaisi varmasti voimiensa vahvistamisen ainakin hyökkäyssuunnassa. Lähestyvä yö ja seuraava pimeys olivat kuitenkin jo vastassa. Mutta vastaan oli jo muutakin. Hyökkäysoperaatioiden yhtämittainen jatkuminen oli kuluttanut Kannaksen hyökkäysjoukkojen voimia. Sen huomasi kev.osastonkin osalta niin päällystön kuin miehistönkin lähes holtittomuuteen johtaneesta välinpitämättömyydestä sekä suoranaisesta uupumuksesta levon puutteessa. Niipä ammuskelu vihollisen suuntaan alkoi olla enemmän nikkelivarmistusta. Kun miehet vielä löysivät yhden tykkitien syvään ojaan peittelemättä jätetyn ja selväksi ansaksi tarkoitetun kasan täysinäisiä vartin votkapulloja ja palan paineeksi "sakuskaksi" tarkoitetun läjällisen "ryssän limppuja" vastakkai-

sesta ojasta, niin näiden löytäjien mielestä tämä oli varmasti Aleksdrovkan valtauksen paras anti, mutta tuskin kokentajan mielestä, sillä viina ja leipä yhdessä antoivat kavereille ja naapureille oivan kännin sinä iltana ja yönä. Totuuden nimessä on kuitenkin mainittava, että näytelmän kännikalat olivat sittenkin aamulla säyseitä ja kuriin tottuneita sekä vain harvoja suuresta joukosta, joten tapaus jäi häiriötarkoitukseltaan vähäiseksi eikä vaikuttanut kokonaisuuteen.

Venäläisiä yllätyksiä tuli kuitenkin lisää. Olin pysähdyttyämme Aleksandrovkaan lähettänyt pari tiedustelupartiota eteen, toisen pohjoisen suunnan kautta kiertäen mainitun Tipuna - Tsernaja Retskan tien suuntaan ja sen alkupäätä tutkimaan ja toisen suoraan asemistamme itään. Kuitenkin jo tässä vaiheessa ilmeni uusi ja vakavampi yllätys. Käsillä olevista vanhoista venäläisistä kartoista - liikuimmehan jo varsinaisella pyhällä Venäjän maalla - ei käynyt selville se tosiasia, että maasto Aleksandrovkasta itään ja koilliseen eli hyökkäystavoitteiden suuntaan oli avointa "puhtaaksi" hakattua varmistusaukeata vastapäisen metsän reunan siintäessä arviolta 1 - 1½ km:n etäisyydessä. Tämä tilanne valkeni varsinaisesti meidän eteemme seuraavan varhaisaamun hetkinä nousevan auringon myötä. Väsyneet tiedustelupartiotkin palailivat aamuhämärissä ilman merkittävämpiä tuloksia vahvistaen vain omiakin kuulohavaintojani siitä, että voimakkaista moottoriäänistä päätellen venäläinen kärräsi kovalla kiireellä lisäväkeä Leningradista. Päivän alkaessa jo sarastaa tehtiin esikuntaportaassa kiireellinen etenemissuunnitelma ja annoin jälleen yksiköiden päälliköille suullisen käskyn siihen heti perään. Aikaa ei ollut paljon.

Määräsin hyökkäyksen jatkamisen alkavaksi auringon noustessa heti klo 5 ja eteneminen aloitettiinkin sanottuna ajankohtana. Käskyni mukaan hyökkäysliikkeen tuli ylittää aukea vinosti koilliseen kohti em karttatien alkupäätä, minne kiikariarvioinnin mukaan oli lyhin matka ja metsänreuna lähimpänä. Edessä etenivät molemmat jalkautetut eskadroonat rinnakkain hajaryhmityksessä ja niiden takana määrätyllä etäisyydellä kk.eskadroona ja esikunta eli osasto lähestymisryhmityksessä. Tuli mieleeni lineaaritaktiikan aikainen hyökkäys Euroopan avoimilla kentillä jolloinkin n.s. edistysajalta. Lukuunottamatta muutamien "puskaryssien" ammuskelua pensaikoista, eteneminen sujui häiriöittä suunnilleen aukean puoliväliin. Sitten alkoi tapahtua. Saimme vastaamme keskitetyn voimakkaan tuli-iskun, johon äänistä ja vaikutuksista

päätellen osallistuivat sekä konetuliaseet, suorasuuntaus-eli piiskatykit kuin myös kr.heittimet poksahtelevine nakuineen. Osasto maastoutui tuotapikaa, matala pensaskasvusto antoi näkösuojaa, mutta kaivautuminen ei ollut mahdollista maaperän suomaisuuden takia - pohjavesi oli kohta vastassa. Osasto vastasi nopeasti tuleen hyvin trimmautuneena eri sotaleikkien käänteisiin. Hetki oli kuitenkin erittäin kriitillinen. Kiikarilla saatoin erottaa suunnilleen metsänreunan tasalla ja tavoitellun tien alkupään suojana hirsivahvistetun kenttälinnoituksen, jonka mustina paistavista aukoista vihollinen syyti tulta vastaamme. Ilman tykistön tulikeskitystä hirsilinnoitus ei ollut vaimennettavissa ja kun myöskään puolustukseen asettuminen kaivautumalla ei ollut mahdollista hyökkäyksen jatkaminen tai edes paikallaan pysyminen ilman turhia uhreja oli mielestäni suorastaan järjetöntä. Divisioonan käskyn edellyttämät tavoitteet olivat vielä kaukana edessä päin. Kuitenkaan enää empimättä käskin vetäytymisen takaisin lähtöasemiin Aleksandrovkaan heti aloitettavaksi. Uhmasin tietoisena annettua käskyä, mutta varauduin samalla perustelemaan päätöstäni raudankovilla tosiasioilla. Kuriositeettina mainittakoon, että vetäytymiskäskyä noudatettiin niin liukkaasti - suomalainen sotilas on tunnetusti realisti myös - että adjutanttini kertoman mukaan komentaja palasi kentältä viimeisenä raahaten lääkintämiesten jättämiä paareja perässään. Joka tapauksessa paluu Aleksandrovkan puolustusasemiin oli suoritettu puoleen päivään mennessä. Operatio oli kestänyt noin 6 tuntia. Osasto menetti kaksi miestä kaatuneina ja yhden konekivääriin retken aikana.

Oli syyskuun 2 päivä 1941. Kevyt Osasto 7 siirtyi Aleksandrovkasta taakse lepoon Kauhijärven pohjoispuoleiseen maastoon. Itse ilmoittauduin div.komentajalle siirtyäkseni takaisin Vr 24:n komentajan tehtäviin. Esikuntaa lukuunottamatta ei monikaan pataljoonasta tiennyt poissaolostani ja erikoiskomennuksestani noiden 3 - 4 päivän ajalta, jotka minulle merkitsivät seikkailua loppuelämäkseni.

Ilmoittautuessani siis Pajarille, kuten edellä mainitsin, voisin jonkinlaisena loppuepisoodina kertoa, että aprikoin mielessäni joutuvani lopuksi vielä kenttäoikeuteen syystä, että AOP oli päiväkäskyssään ilmoittanut panevansa syytteeseen sellaisen komentajan taikka päällikön, joka oli jättänyt m.s. raskaita aseita, joihin myös konekivääri kuului, vihollisen käsiin. Mutta Pajari, jonka komentopaikka tuol-

loin oli muuten samassa talossa Joutselässä kuin missä E/VP 24 sijaitsi myöhemmin, onnitteli heti kärkeen minua Kevyt Osasto (:n hyvästä suorituksesta ja kuittasi tuon raskaan aseen menetyksen leveällä hymyllä, että " sattuhan sitä sodassa kaikenlaista".

Erkki Puolakka

Jaakko Saarnijoki

"Koska sota päättyy?"

Sodan aikana pitämäni päiväkirjan pohjalta kerron nyt tässä erinäisiä tapahtumia VP 24:ssä, mielialoista, toiveista, tavoitteista ja hengestä. Käytössäni ovat vain päiväkirjamerkinnät. Aloitan suoralla lainauksella:

18.6.1941 I LKP-päivä. Aamulla klo 11 Ammattikoululle. Hiljaista, ei montaakaan miestä. Klo 14 oli jo täydet käytävät. Minun komppaniani on 3101, luutn. Kiviniemi päällikkönä. Sain I joukkueen. Jaettiin varusteita. Olin yön kotona.

(Tästä jatkui jo aikaisemmin kertomani lähtö Tampereelta junassa.)

20.6 Pysähtelemistä pitkiä aikoja asemilla, klo 18.30 perillä Rantasalmella. Jätimme junan, otimme kuorma-autot alas ja ajoimme Sulkavalle. Siellä yövyttiin Sk-talolle. Ilmoittautui viestimestari Reino Toikkanen.

21.6 Aamulla matka jatkui autoilla ajaen kauniita järvikannaksia, joita hyökkäysvaunuesteet katkoivat. 15.30 perillä Savonkaidan linnoitusleirialueella. Pikkolan Lauri 18.DE:n majoitustiedustelussa:"Jaska, mitä sinä täällä teet?" Oli kova nälkä, saatiin paljon ja hyvää ruokaa lottaruokalassa. Tiira-keskus perustettiin puuvajaan ja leiri metsään. Koivua ja mäntyä kasvava kangas,kaunis Savonkaita-järvi, kirkas vesi. Seuraavina päivinä rakensimme, sitä mukaa kun DE:n toimistot tulivat, yhteydet niihin. Oli valmiina, Pulkkilan hoidossa, vahvistinpuhelin div.komentajaa eversti Pajaria varten. Hän tuli, sankan pölypilven seuratessa autoa ja Pulkkila oli valmiina. Kun pöly laskeutui, ruuvattiin jo johtimia kiinni koesoittoa varten.

24.6 Juhannus. Keitimme Pulkkilan ja Santalan kanssa teetä pienelljuhannuskokollamme komppanian leirialueen lähellä lastukkaalla.

(Seurasi kevytkiinteätyötä,DE muutti Rautjärvelle, purimme kenttäkaapelilinjoja. Tiira siirtyi Rautjärvelle.)

22.7 Majoituimme pieneen maalaistaloon,jossa oli hyvä sauna. Rankku saunotteli ja oli kovalla laulutuulella. Me liityimme kertosäkeeseen. Lämmin kesäilta.

24.7 Minun syntymäpäiväni.Ruis lainehti, kivitasku raksutteli.

25.7 Jaakonpäivän kahvikekkerit pihalla,pöydällä oli liina,kahvi keitettiin padassa. Pojat heittivät minua ilmaan ja Paavo Koski onnitteli aseveliyhdistyksen puolesta.

- Nämä ulkonaiset tapahtumat sisältävät mielestäni tarpeeksi arkielämää. Tapahtumat koettiin aluksi outoina ja uusina. Eli kuukauden yhdessäolo taas sodassa, oli perin erilaista kuin

talvisotaan lähdettäessä. Nyt oli varusteita,vaatteita ja aseita. Oli kesä ja lämmin. Huolto pelasi,posti kulki. Haluttiin uskoa, että selviydytään paremmin kuin talvisodan oloissa. Kaikki tuntui sujuvan paremmin.

28.7 Aamulla aikaisin joukkueen kanssa heinätöihin Variksen pellolle, hevosilla ja pyörillä. Aherrettiin koko päivä melkein alasti. Kova helle, hyvää heinää. Yövyttiin heinälatoon, illalla oli saunoteltu, hyvä löyly.

30.7 Veijolan auto tuli ja toi teetä. Hauska tunne kun sai laskea alamäkeä heinistä suoraan teen ääreen. Siirryttiin toisen talon pellolle.

31.7 Aamulla joukkueesta 1+7+22 siirtyi vikapartiotehtävään ja 4.8 Miettilän ohi Vilkkoon.

6.8 Kuppasin Miettilän keskuksessa kun en valvonut, että johtimien päät varmasti olisi viety päätteisiin. Katsumestari Puolakka oli hurjana. Sain sentään asian järjestymään.

7.8 Hyökkäys on alkanut. Karjalaisessa. Olimme yön varuillamme kun 200:n vihollisen tiedettiin olevan liikkeellä. Sitten alkoi kevytkiinteätyö kahdella joukkueella 2.K:n mukana etelään.

(- Tästä jatkui hyökkäysvaihe. Viestimiehelle se tietää aselajin mukaista, liikuntasodanvaatimaa jatkuvaa yhteyksien ylläpitoa, rakentamista ja purkamista. Yöt viilenivät,puolenyön jälkeen oli kylmä,kylmän tokkurassa hankkiuduttiin työhön. Alkoi sataa.)

29.8 Lepoa. Tehtiin sauna talvi~~teltta~~sta. 30.8 jatkuva saunottelu.

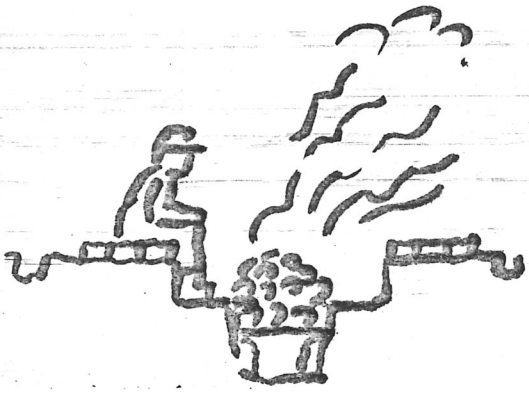

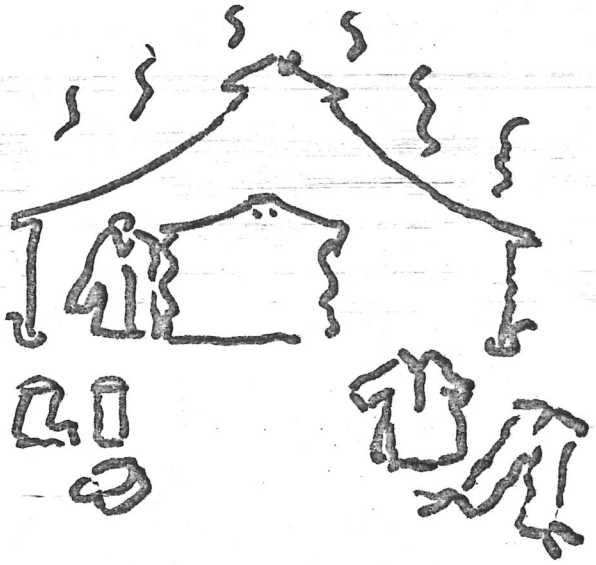

7.9 Olin 2.K:ssa edelleen. Leiriydyttiin Kivennavan Rautakorpeen. Tehtiin taas telttasauna. Aro tuli lomalta ja Suvanto lähti lomalle.

12.9 Yöllä tunsin ensi kerran, että selässä on reumatismin tapaista kipua.

15.9 Pahkala lähti lomalle. Sahasin polttopuita.Satoi.

16.9 Sain komennuksen takaisin 1.K:aan. Se on Joutselän muistomerkin lähellä.Majoitus taloissa. Kosonen lähti lomalle. Kämpässä on kirppuja mutta ei haittaa.

18.9 Kulunut 3 kk sotaanlähdöstä. 2.K:n Rajamäki myi lentokonemetallista tekemänsä sormuksen, jossa oli ilmavoimien merkki hakaristi. Moni alkoi askarrella. Villen teltassa on sähkövalo.

19.9 kuunneltiin asemiesiltaa radiojoukkueessa.22.9 saatiin jakelussa viinaa 2 dl.

23.9 Joutselässä on ampumarata. Ammuttiin venäläisellä Emmapikakiväärillä.

25.8 Lähdin lomalle lomakyydissa aamulla 5.30,Tampereella 20.45. Riihimäellä söin lihapullia ja puolukkapuuroa. Kova päänsärky.

(- Edellä on tapahtumia, joilla on myönteistä vaikutusta mielialaan:
- -Tarpeeksi kaun puristetun työn jälkeen lepoa.
- -Levossa leirin vartiointia,varushuoltoa mm. pyykin vaihtoa tai pesua.
- -Saunottelua, voimien mittelyä syöpäläisten kanssa.
- -Radion kuuntelua.
- -Lomallelähtijöiden mukaan asioiden toimittamista, puhdetyötuotteiden kuten sormuksien vientiä, lomalta palanneilta kotituliaisia mm. sukkia,villapaitoja, talvijalkineita,syötävää, juotavaa.
- -Lomalaiskyyti, lomajuna. Edellämainittu lomamatka kesti kauan. Tähän tuli korjaus piankin.
- -Valtion viinanjako, jolla oli erilaisia vaikutuksia.
- - Lomallepääsy.)

2.10 Loma päättyi. Juna lähti Tampereelta 5.30,junasta Perkjärvellä 23.30, kuorma-autolla tunnin ajo Tiiraan. Jäin yöksi. Aamulla omaan komppaniaan.

6.10 A.O.Pajari ylennetty kenraalimajuriksi. Sen johdosta katselmus. Hyvä soittokunta, kaunis päivä.

7.10 kerättiin suolta karpaloita ja metsistä sieniä.

8.10 Santala ampui teeren 11:nnellä laukauksella. Luodit menivät yli, toiseksiviimeinen ali, ja 11. kohdalle.

10.10 alkoi Rankun organisoima rysäkalastus Joutselänjärvessä.

14.10 Pidin pataljoonan esikunnassa, talon ulkorakennuksen väljissä tiloissa (ehkä rehuladossa) esitelmän Itä-Karjalasta

Vastaa jalkasi maahan, älä selkään!

Huilitaan vähän!

ja Inkeristä. (Näin jälkeenpäin muistelen, että esitelmä tuli valmiina jostakin ylempää. Kuulijakunta istui penkeillä. Aloin lukea papattaa luultavasti tavallisella äänellä. Komentaja tuli, otti paperin ja luki itse. En muista, sainko sitten jatkaa vaikoen. En tiedä, miksi minut oli valittu esitelmän lukijaksi.)

22.10 Tähän mennessä on kaadettu ja kuorittu urakka 100 runkoa puhelinpylväspuita vanhan rajan takaa Mainilasta.

19.11 Olin lomalla. Juna lähti 23.15, 20.11 Viipurissa klo 10,00 ja Raivolassa 13.30. Oman pataljoonan auto oli lomalaisia vastassa.

29.11 Vietimme pikkujoulua majapaikkojen tuvissa. Aamupäivä pystytettiin vahvoja aputankoja Tiiran aukealle. Illalla poltimme kynttilöitä. Meillä on radio.

30.11 Pietilä toi äidiltä paketin. Myös Kiviniemi ja Lehto tulivat lomalta.

3.12 Puusouvi. Hakkasimme Lahdelman ja Lehdon kanssa viikon polttopuut. Niitä saatiin murroksesta metsän reunasta.

4.12 Korjasin saunan oven ja tilkitsimme sakilla seinät.

Laitoin Lehdon kanssa pajan taakse kedolle kärryn akselin pyörineen pystyasentoon ja ylempään pyörään kiinnitimme venäläisen pikakiväärin ilmatorjunta-asentoon. (Joku päivä sitten venäläinen tiedustelukone oli lentänyt talomme pihan yli matalalta. Silloin siihen olisi voinut osata. Kone ei enää tullut. Joku ylempi taho haki pian meiltä pikakiväärin pois.)

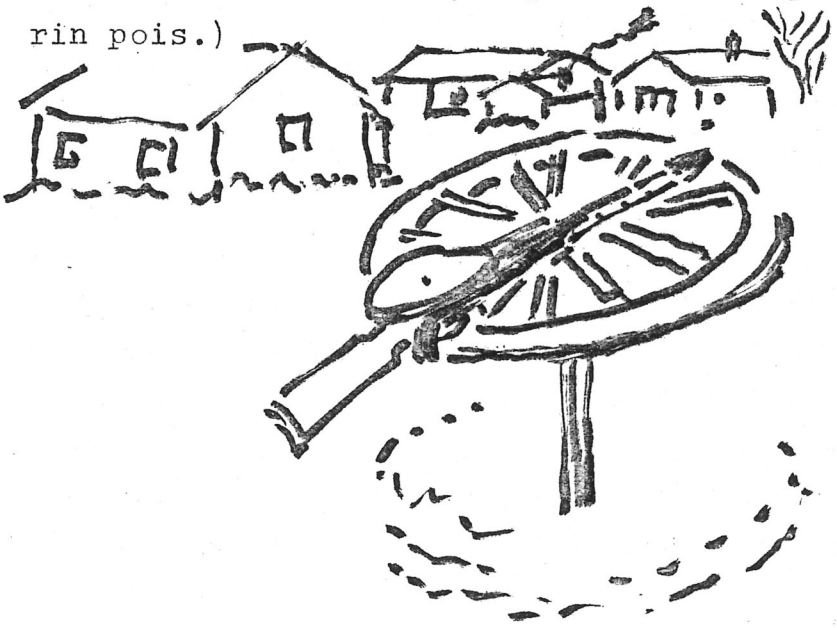

4.12 Moskovan pakkorauhassa menetetyt alueet on julistettu taas Suomelle kuuluviksi.
5.12 Hangon motti alkanut purkautua.
6.12 Itsenäisyyspäivä. Karhumäki vallattu.
24.12 Jouluaatto. Komppaniassa vietetyn jouluillan päättyessä klo 20.00 tulivat patlkomentaja ja adjutantti tervehtimään komppaniaa.
25.12 Herräsin yöllä klo 4.30. Ei nukuttanut, maha liian täysi jouluruokaa,kalakeittoa,riisipuuroa,sekahedelmäkeittoa ja pannukakkua. Aloin askarrella kynttilänpidikkeitä.Joulupäivän aamu oli kirkas, pakkasta -10,puut huurteessa,tyyntä. Kukko laulaa tallissa, keväänkö merkki?
26.12 Tapaninpäivä. Olimme patl. esikunnassa katsomassa elokuvaa Serenaadi sotatorvella.

(-Edellä olevien tapahtumien vaikutuksia:

- Lomalle pääsy vakiintui n. 2 kk välein tapahtuvaksi.
- Lomamatkat nopeutuivat, aamulla matkaan, aamulla perillä, illalla matkaan, illalla perillä. Junissa tarkastettiin lomapaperit mutta ei juuri pöyhitty reppuja. Junapartio kulki tiheään vaikuttaen rauhoittavasti. Levottoman pelko oli lomamatkan keskeytyminen.

-Pajari, kunnioitettu ja pelätty, kenraaliksi. Hän sanoi katselmuspuheessa, että divisioonan jokaisen miehen tinkimätön velvollisuudentunto on saanut aikaan onnistuneet sotatoimet halki kannaksen Rautjärveltä,Vuokselta-Kivennavalta Valkeasaareen.

-Lomilta tuotiin haulikkoja ja pienoiskivääreitä, jänis-, lintu- ja oravakoiria. Alkoi valistustoiminnan itu patl. esikunnan toimesta. Valistukseen kuuluu tiedonjako, vapaa-ajan käyttö,myönteiset otteet sotilaselämän tavoitteiden suunnassa, virkistystoiminta, itsensä kehittäminen, myönteisten piirteiden vahvistaminen. Suurten kokoontumistilojen puute kylmänä ja pimeänä vuodenaikana johti aluksi vaatimattomaan toimintaan tilapäisissä, pienissä tiloissa. Sensijaan omatoimisuus puhdetöissä,urheilussa,kalastuksessa ja metsästyksessä lähti käyntiin huomaamatta. Toiminta voitti ja oli hyvä lääke ikävään.

- Ensimmäinen jatkosodan joulu. Joillekin osui silloin kotiloma. Sodan jatkuessa pyrittiin loma vuorollaan sovittamaan jouluksi. Minäkin olin kerran.

-Majapaikkojen parantelu,saunaremontit,ympäristön käyttö auttoi todella sijoittumaan eikä vain pysähtymään. Joukossa on aina käsistään käteviä, muut ovat apumiehiä. Mutta aina tarvitaan joku, joka tekee aloitteen.

-Vaihdon välineenä oli tupakka. Pataljoonassa kehittyi osto- ja muonatupakkamenetelmän kautta käsiteollisuutta, sanan mukaisesti käsin,kovelolla,puukolla,sahalla,taltalla, poralla,viilalla,hiontapaperilla,petsillä ja lakalla tuottaen puhdetöitä, joita mestari pääasiassa tupakalla myi. Hänelle kertyvä tupakka oli hyvää valuuttaa kotilomalla. Toinen "raha" oli sokeri.
Vaihtokauppa kotiseudulla kävi myös makean varassa. 8 säästettyä palaa päivässä muodosti 60 päivässä melkoisen paketin.

19.1.1942 Saatiin muonanjakelussa sotasaalismarmelaadia ja -siirappia.

(Nyt alkavana ajanjaksona 1.K:n osalta alkoi Tiira-keskuksen korsun rakentaminen Kauhijärvelle. Sinne siirtyi DE, se tarvitsi paljon parakkeja,ruokalan ja kaikki toimistot. Rantaan kohosi hirsisaunoja. Sinne rakennettiin sisäiset yhteydet. 1.K kävi työryhminä avaamassa korsun monttua. Oli kova pakkastalvi, oli riuskasti heiteltävä hiekkaa, ettei maa olisi jäätynyt. Nenänpäitä ja korvannipukoita paleltui. Sitten allattianiskojen ja seinien teko tuoreista hirsistä j.n.e. Silloinkin piti sopia muurarin saamisesta. Muistan kiskoneeni uuninpellin Jäppilässä luhistuneen talon savupiipusta.)

10.4 Kottarainen ja leivo tulivat. Tiiran korsu oli koossa, jäiset hirret alkoivat sulaa, sisällä oli höyryä. Sisustaminen aloitettiin.

(- Tämä oli ensimmäinen jatkosodan kevät. Moni istui seinustalla ja kirjoitti kevätmietteitä kirjeeseen. Kevät täällä tai kevät Tampereella, vaikka Pyynikin rinteellä taikka Massunmäessä.)

13.4 DE:n tiloihin Joutselkään muutti patl.esikunta, 1.K muutti Jäppilästä Joutselkään Hartikan talon ympäristöön ja 3.K Jäppilään.(Uudet majoitustilat kaasutettiin rikillä luteiden hävittämiseksi. Tähän liittyi määräajoittain täitarkastus. Punatautivaaran vuoksi oli lisäksi jokaisen lomalle lähtijän oltava täistä vapaa, täitarkastus oli juuri lähdön kynnyksellä.)

7.5 Tomaattilava on valmis,taimet koulittavana.

19.5 Istutettiin perunat. Mainilan asemiessalissa käytiin katsomassa Tampereen Työväenteatterin näytelmää "Sotilasrakkautta". Siinä näytteli mm. Matti Aro. (Ei meidän Aro!)

26.5 alkoi patl. radiokurssi Joutselän osuuliikkeen talon myymälähuoneessa.

30.5 Minusta on tehty urheilu- ja valistusupseeri.

1.6 Aloin valmistella Joutselän taistelun kuvausta. (Valistus-

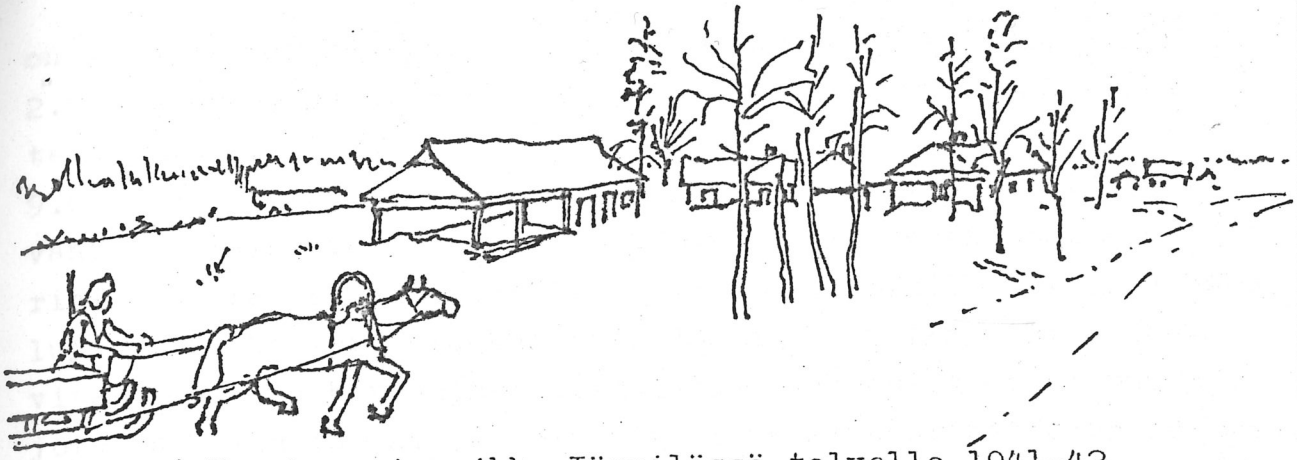

I.K:n komentopaikka Jäppilässä talvella 1941-42

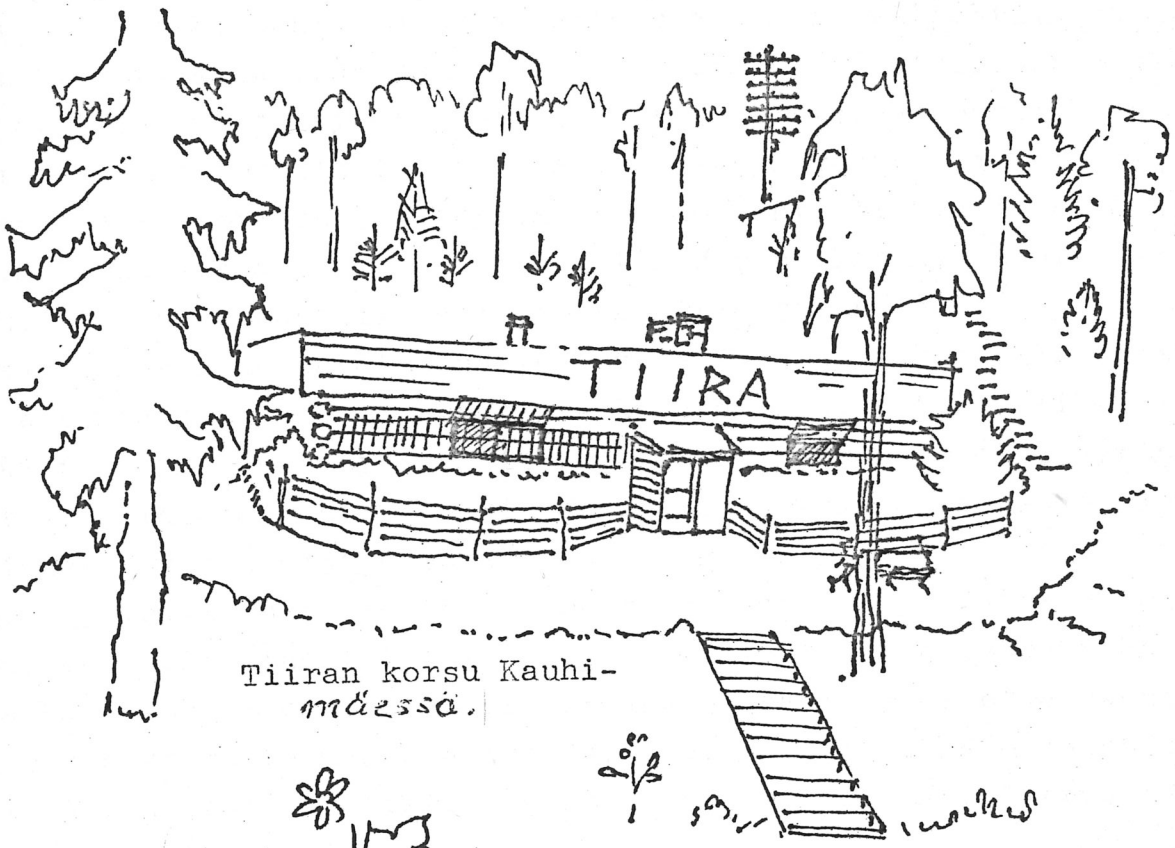

Tiiran korsu Kauhimäessä.

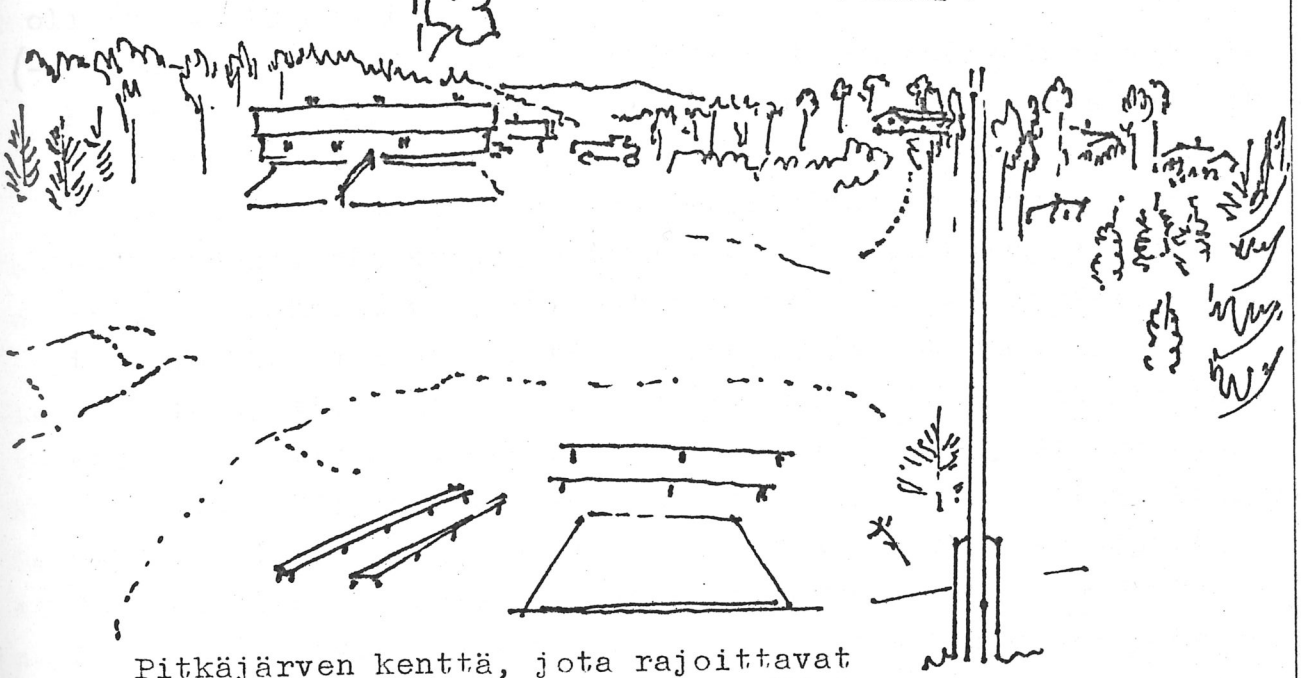

Pitkäjärven kenttä, jota rajoittavat VP 24:n huollon, automiesten, elokuva-Bion, suutarin, akkulataamon ja I.K:n komentopaikan parakit.

on joko saanut käskyn, tai sitten ennakoinut tulevia.)
2.6 Tampereen Teatterin esitys "Espanjatar" Jalkalan kesäteatterissa.
9.6 Hain Rajajoelta ja Tammiselästä raparperia. (Siitähän tulee vahvalta maistuva kiisseli. Muistan, että läheisimmät urheilutoverini Santala ja Termala tulivat syömään. Niihin oloihin nähden luja juoksuharjoittelu kulutti. Usein oli nälkä. Oli saatava vitamiineja ja hivenaineita. Muistan panneeni talteen puuroa, jota ruokailusta jäi ja söin sitä iltapäiväharjoittelun jälkeen. Mutta se ei painu ilman lientä. Raparperisoppa auttoi, sokeria oli säästössä.-Lukija huomaa, että maata myös viljeltiin vaikkei tiedettykään ,pääseekö satoa korjaamaan. Asuttiinhan maalaispihoilla,seinustat ja rinteet olivat lämpimiä, hevosenlantaa oli ja usein joutilastakin aikaa. Veikka Suvanto oli taitava, idea- ja tietorikas viljelijä. Hän mm. antoi 20 kaalintainta.)
18.6 Pitkä vastaushomma 23:een valistuskysymykseen. Istuin Hartikan talon seinustalla auringossa kirjoittamassa.
Iltahartaus koko pataljoonalle Joutselän urheilukentällä.(Tämä on ensimmäinen tämänluontoinen kokoontuminen. Sotaretkellä olo vakiintui. Nyt pataljoona oli melko koossa, sinne pääsi hyvin marssimalla. Tämä oli merkki paitsi aina arvokkaasta hengellisestä hoidosta myös kehittyneestä yhteishengestä.)
26.6 Kirjoitin selostusta (Tampereen?) aseveliyhdistykselle koskien patl. urheilutoimintaa. 27.6 Sain tähän päivämäärään saakka selostuksen valmiiksi. (Tähän on sanottava, että mainittu yhdistys on varmaankin pyytänyt selostusta, ehkä Aamulehdessä olleiden kilpailu-uutisten vuoksi.) Veden lämpö Kauhijärvessä oli tänään 19 astetta.
(- Palaan vielä edelläolevaan 18.6 kahdenkymmenenkolmen valistuskysymyksen asiaan. DE:ssä oli valistutoimisto, jonka päällikkönä oli luutn. Toivo J.Karttunen. Hän oli koulutukseltaan kansakoulunopettaja, lupsakka, myönteinen, hyvä mies. Sodan pitkittyessä oli kartoitettava joukkojen valistuksen suuntaviivat. Tietääkseni valistuskoulutusta ei oltu armeijassa annettu kuin ehkä vakinaisen väen upseerin peruskoulutuksessa. Siltä ainakin näytti, kun luki nuo 23 kysymystä. Siinä etsittiin ensinnäkin linjoja, mihin valistus ohjattaisiin, sitten tapoihin, miten sitä jaettaisiin ja vielä keinoihin, mitkä olisivat mahdollisia sotaoloissa eri aselajeissa. Tämmöinen paperi tuli minulle ratsumest. Puolakan ollessa lomalla ja Matti Aron ollessa v.t. patl. komentajana. Aro käski minun ruveta vastaamaan tehtäviin. Koetin ensin, kokemuksiini tämän vuoden ajalta nojautuen, löytää ne toimintamuodot, joita jo oli käy-

tetty. Totesin, että suunnitelmaa ei ollut ollut. Tarjontaa oli jonkun verran tullut ulkoapäin, pataljoona oli pannut toimeen joitakin valistustapahtumia mutta miesten keskuudesta oli noussut omintakeisia toimintamuotoja. Myöhemmin huomattiin, että kautta Suomen joukkojen lähtötilanne oli sama. Suunnitelmaa kuitenkin tarvittiin.

Tätä käytännön näkökohtaa vaikeampi oli määritellä linjoja, mihin valistutoiminta pyrkisi, tavoitteita. Tätä ajatellessani uskoin, että varmaan oli olemassa ainakin Armeijakunnassa tavoitteet. Nyt haluttiin kysyä kentältä. Siinä auringonlämmittämään seinään nojatessani, lämpimän ruohon tuntuessa takamuksissani näin hevosmiehiä tulevan Lasipalatsin pihasta ajoneuvoineen ja ajelevan koivukujaa maantielle päin. Pääskyset kiertelivät katon yläpuolella. Kirjoitin, että

- on vahvistettava miesten uskoa
- heille on selvitettävä miksi me täällä olemme
- että jokainen kunnolla tehty työ on arvokas puolustussuoritus, maan palvelemista
- että miehistä on huolehdittava, sotilasvalan velvoituksella, puolin ja toisin
- on tunnettava miehet, heidän taustansa
- miesten kanssa on puhuttava
- on elettävä lähellä miehiä, tehtävä työtä heidän kanssaan, vahvistettava tällä tavalla heidän uskoaan työn arvoon ja kaikkia yhdistävään vastuuseen
- seurattava aikaa, uutisia radiosta ja lehdistöstä
- pantava toimeen tapahtumia, niin erilaisia, että on valinnan varaa ja että henki, halu, teho ja taito, nopeus ja voima pääsevät vaikuttamaan ja näkyviin.

KAIKKI YLLÄOLEVA TÄHTÄÄ TÄLLÖIN SOTILAALLISEN KURIN VAHVISTAMISEEN JA SÄILYTTÄMISEEN NYKYISTÄ SUUREMPIEN VAATIMUSTEN TULLESSA ETEEN.

Tätä syvemmälleen ajatuksissani päässyt. Olin 26 v merkonomi, en humanistista koulutusta saanut, en teoreetikko enkä kokenut johtaja.

Kaksi päivää, toisen parakissa pöydän ääressä kirjoittelin, sitten korjailin ja olin helpoittunut, kun 3-4 arkkia oli täynnä. Aro tuli käymään, luki sen hiljakseen ja mietti. Sitten hän soitti JR 27:n III patl komentajalle majuri Kauno Turkalle. Seuraavana päivänä Turkka tuli Aron luo. Olin pihalla, kun Aro tuli luokseni ja sanoi: "Jaska, Turkka luki paperit, otti ne mukaansa ja käski kiittää." Sitten kului aikaa muistaakseni syksyyn, kun kuukausittain valistusupseerin tehtäväksi tuli pataljoonan

osalta vastata hyvin yksinkertaisella, selvällä tavalla monistearkin toiselle puolelle tehtyihin kysymyksiin. Näytti siltä, että divisioonan alueella meidän pataljoonamme kokoa vastaaviin yksiköihin vslistusupseereiksi määrättyjen "23:n tehtävän" ajatukset oli tutkittu ja onneksi sieltä oli löydetty riittävä määrä sellaisia tavoitteita, jotka keskimäärin olivat saavutettavissa. En muista juuri mitään tuosta kuukausiraportista. Paljon oli kuitenkin kohtia, joihin voi vastata "ei". Myönteistä siinä oli se, että useimmat kysytyistä asioista olivat sellaisia, että ne takalinjan joukoille olivat mahdollisia saavuttaa. Yksi on jäänyt mieleeni: Millä tavalla miehet suhtautuvat lomajärjestelyihin? -Ytimeen iskevä kysymys!

Tässä tehtävässäni olin usein komennettuna div. valistuhenkilöiden tiedotus- ja kurssitilaisuuksiin, kerrankin Mainilassa, jossa otettiin valokuvakin ja muutamia kertoja AK:n tiedotustilaisuuksiin, joissa silloin, kun Saksan aseille tuli takaiskuja, selvitettiin, miten ne vaikuttavat meidän tilanteeseemme. Hyviä eväitä olivat ne, miten miehille selvitetään, koska sota loppuu. Nämä olivat arkielämää uskon alueella.

14.8 Haapalassa Keski-Suomen nuorisoseurapiirin kiertue.

3.9 Mainilassa elokuva "Kleopatra". Satoi rankasti.

25.9 2. K muutti Tyrisevälle.

18.10 1.K muutti Pitkäjärvelle. Samoin esikunta.

5.10 Alkoi puhdetyökilpailu.(Se oli div. kilpailu, johon osallistuminen tuotti mahdollisuuden karsintaan. Parhaat työt sai lähettää Raivolassa olevaan puhdetyökeskukseen. Päiväpalveluksen jälkeen iltojen pimennyttyä puhdetyöharrastus oli taas mukavaa. Parempi jotain tehtävää kuin ei mitään. Hakattiin myös paljon halkoja, jopa mottimerkkejä tavoitellen. Kiviniemi mm. hakkasi kultakirveen.Puhdetyökeskuksen vastaavana oli 2.K:n Matti Virtanen, nyk. Visakas.

21.10 Olin komennuksella junapartiossa. Repussani oli kotiin viemisinä 14 pulloa karpalomehua. Sotapoliisit tarkastivat ne mutta eivät puuttuneet asiaan. Olinhan menossa Tampereelle päin.

29.10 Muistelen, montako pienoislaivaa olen tehnyt, luettelon mukaan niitä on 25. Pataljoonan miehistä sellaisen saivat Aro, Lahdelma, Lehto,Hiltunen, Saloniemi ja Ojala.

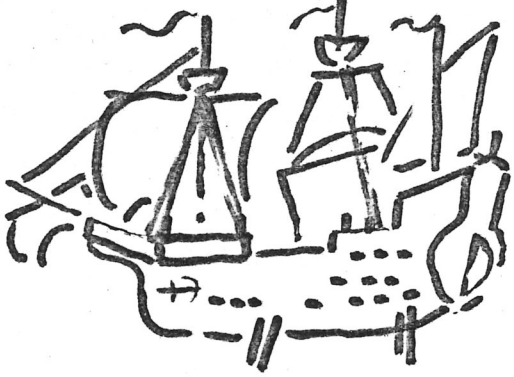

6.11.1942 Hakkapeliittain päivä. Illalla juhla, jossa pidin esitelmän. Korviketta. (En muista tästä juhlasta mitään. Esitelmä koski varmaan 6.11.1632 Lützenin taistelussa kaatuneen Ruotsi-Suomen kuninkaan Kustaa II Aadolfin ja hänen 30-vuotisessa sodassa mukana olleiden vaiheita ja sotamainetekoja. Ruotsi-Suomen koko armeija oli 30 000 jalkaväkimiestä ja 6000 ratsumiestä. Armeijan jalkaväestä oli suomalaisia 23 %, eli 40 komppaniaa ja ratsuväestä 40 % eli 11 ratsumies- tai rakuunakomppaniaa. Suomen väkiluku oli silloin ½ miljoonaa. Tämä 6.11 hakkapeliittain juhla pataljoonassamme osui naulan kantaan, paitsi yleisenä, joukko-osastoissa pidettävänä juhlana mutta erityisesti meillä, joiden komentajana oli Suomen ratsuväen mies ratsumestari Erkki Puolakka.)

8.11 Tehtiin motteja. Minä teinnen neljänteni.

21.11 Tägtström oli Raivolassa vastassa lomaltatulevia. Paistettiin kaalikääryleitä.

22.11 Suvannon kanssa oravametsässä, "oravoimassa", niinkuin Teiskossa sanotaan. (Kun orava siirtyy puusta puuhun eikä tule maahan jälkiä jättämään, Santala käyttää siitä verbiä "puittaa".

6.12 Itsenäisyyspäivä. Illalla juhla, ukkoa kuin meren mutaa.

10.12 Valistuskurssilla Terijoella Olavin kanssa.

11.12 Kurssi jatkuu.

21-22.12 Ammuin 6 oravaa.

23.12 Jouluaatto. Tehtiin kämppään jouluseppele kattoon. Kiersin joukkueeni keskuksissa joulukäynneillä. Siellä paloivat kynttilät pienissä kuusissa. Monelle oli tullut joulupaketti. Juotiin tietenkin korvikkeet. Retki kesti myöhään.

26.12 Akkanen toi kotoaan hyvän oravakoiran. Valvontaladun varrelta Puhtulan puomilta saatiin3, seuraavana 6 ja sitä seuraavana 19 oravaa. Hyvä,terhakka koira.

5.1.1943 Vuosi on vaihtunut. Pitkäjärvellä meidän hoidossamme viestikurssi, jonka oppilaat olivat divisioonassa olevasta VIROjalkaväkijoukko-osastosta. He ymmärtävät meidän puhettamme paremmin kuin me heidän. He laulavat hyvin. Hiihtämistä on opeteltava. Opetan heille sähköopin alkeita.

18.1 edellinen viestikurssi on päättynyt ja II alkoi.

6.1 Tienari valistustoimiston päälliköksi, Karttunen viestitystoimiston päälliköksi.(Sinne komennettiin myöhemmin 1.K:sta Aaro Halonen.)

23.1 Lähdin lomalle ja vein suuren pärekopan, niitä valmistuu Koltta-keskuksen lähellä.

31.1 Sain komennuksen Kiviniemen urheiluopistolle. Lähden 3.2 divisoonan voimailijoitten valmennusleirin johtajaksi. Lähtö klo 13. 45 vahvaa miestä, nyrkkeilijöitä ja painijoita. (Matkalla kolmella kuorma-autolla,joissa kopit. Mäessä, joka laski laajaan,syvään Vuoksen vanhaan,kuivuneeseen uomaan yksi auto ajoi ojaan. Kolonna pysäytettiin. Ennenkuin ehdin muuta kuin ihmetellä,mitäs nyt tehdään, tuli 8-10 miestä raskaimmista sarjoista. "Eiköhän nosteta kärry tielle." Kesti vain hetken, lyhyt ähistys,auto oli tiellä ja matka jatkui. Perillä näimme opiston. Sitä suunniteltiin aikanaan Vierumäkeä vastaavaksi Suomen ensimmäiseksi urheiluopistoksi. Saatiin heti hyvää, vahvaa ruokaa ja kyllä sitä menikin. Kaikki oli meille valmiina,majoitus,harjoitussalit,elokuvat ja sauna. Seuraavana päivänä alkoivat harjoitukset. Vedin aluksi voimistelun. Sitten nyrkkeilijät ja painijat siirtyivät omiin harjoituksiinsa. Käwi tarpeelliseksi jättää nämä harjoitukset asiantuntijain käsiin. Nyrkkeilijöistä ylikers. Mononen oli kyvykäs valmentaja, aloiterikas ja tarmokas, innokas urheilumies. Myös painijoiden homma alkoi pyöriä. Kun pojat valmentautuivat innokkaasti, pitkin päivää, sovittiin, että heidän harjoitellessaan minä lähden hiihtämään. 1.K:aan kuuluva Silvast oli lomalla kotonaan lähellä Kiviniemeä, 7 km päässä. 5.2 hän soitti ja pyysi käymään. Näin siellä hänen kotinsa ja perheensä. Siellä paistettiin piirakoita. Sain maitopullon mukaani. Suuntasin sinne aamuhiihtoni monta kertaa.)

13.2 Harjoitushiihtoa täällä kertynyt 198 km.

13-14.2 olivat sitten Kannaksen Ryhmän nyrkkeily- ja painimest. kilpailut Kiviniemessä. 10 päivän tiiviin harjoittelun,hyvän ruuan ja levon seurauksena 18.div. voimailijat menestyivät hyvin. Siellä otetusta sanomalehtikuvasta huomaan, että meidän pataljoonasta mestaruuden voitti yli 80 kg sarjasta alik. E.Alho. Muut Kan.R:n mestarit nyrkkeilyssä olivat kukin sarjassaan stm.Fernelius alle 51, korpr,V,Lehto alle 54, stm. V.Huuskonen alle 58, korpr. Väänänen alle 62, ylikers. Mononen alle 67, tkm. Tuominen alle 73, korpr, Helin alle 80 kg. Painijoidemme menestystä en muista. Oli kilpailuissa kellomiehenä ja löin ajan kumistimeen. Painijoiden tiimellyksestä kuului joskus melkoisia paukkuja. Yleisöä oli paljon ja huuto kova. Leiri oli lopulta minulle hyvin kiintoisa,melkeinpä loma, huolto erinomainen ja harjoittelin siellä tehokkaasti 2 kertaa päivässä.)

26.1 oli taas joukko-osastojen välinen Rajaviesti. Hiihdin VP24 ja pion.P 23:n yhdistetyssä joukkueessa saman osuuden kuin

viime talvenakin, Raivola-Vanhasaha. Olin osuudellani 3.
2.3 Ajoimme takaa kettua, jonka häntään oli tarttunut biisaminpyydys, saksiraudat.
14.3 Div. 20 km hiihtokilpailuun päättyi talven kilpailukausi. (Pataljoonasta oli moni osallistunut urheilutoimintaan kilpailijana, radanaukaisijana,merkkaajana,merkkien poiskerääjänä, huoltajana ja rasvamestarina. Kilpailuista kiinnostuneet pääsikuorma-autoissa kilpailupaikalle katsomaan, huutosakiksi. Tarkastelin harjoituspäiväkirjaani ja huomasin, että hiihtokauden jälkeen oli hyvät edellytykset nostaa pataljoonan urheilijoiden harjoitusten määrää ja aktivoida harrastelijoita työhön,joka olisi valistutoiminnan piirissä.)
24.3.43 Teen kuukauden vaihteen valistusilmoitusta.
5.4 Joukot rokotettiin.
8.4 Alkoi pataljoonan puitteissa juoksuharjoittelu.
12.4 Rokotuksen toinen vaihe, seerumia 1 g.
14.4 1.K:n vääpeli Tamminen oli säästänyt muonista ohrajauhoja, hankkinut hiivaa ja leivotutti ohrarievää. Sitä jaettiin muonassa.
16.4 Puhelinpylväiksi tarkoitettujen tukkien veto päättyi.
24.4 Tuli Urheilija- lehti. Siinä oli Paavo Nurmen kirjoitus Harjoituksia murtomaalla. (Tämä vaikutti minuun siten, että aloin juosta kaksi kertaa päivässä, mm. hölkkää 3 km + 500 m veto,voimistelua, venyttelyä ja vielä voimistelua. (Nurmi kulki valmennusasioissa paljon edellä aikaansa.)
7.5.43 Käki kukkui.
8.5 Leskenlehti,valkovuokko ja rentukka kukkivat.
11.5 Istutettiin perunaa.Suunnistuskilpailu.
13.5 Tähän asti olen käyttänyt harjoittelussa monoja tai kumiteräsaappaita. Nyt aloin käyttää jouksutossuja.
16.5 Sankarivainajien muistopäivän paraati Haukijärvellä. Pataljoona marssi 12 + 12 km.
4.10 Risumattotyömaalla. (Ainakin 1.K:ssa tehtiin koko kesä risumattoja etulinjan joukoille taisteluhautojen luiskien verhoamiseen ja korsujen kattoihin. Kutakin päivää kohti oli urakka. Mukana oli hevosajoneuvot. Joutselänjärven pohjois- ja luoteispään 2-3 m korkuisesta koivikosta ja pajukosta kaadettiin kirveillä ja vesureilla puut. Isoimmat oksat karsittiin. Ne koottiin, vuorotellen latva- ja tyvipää ulospäin sitomatelineen luo.

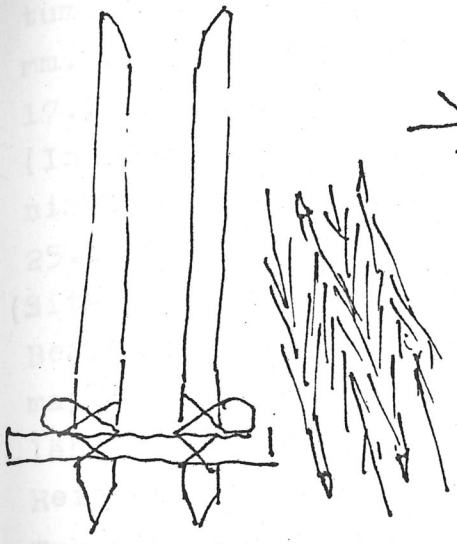

SITOMATELINE EDESTÄ

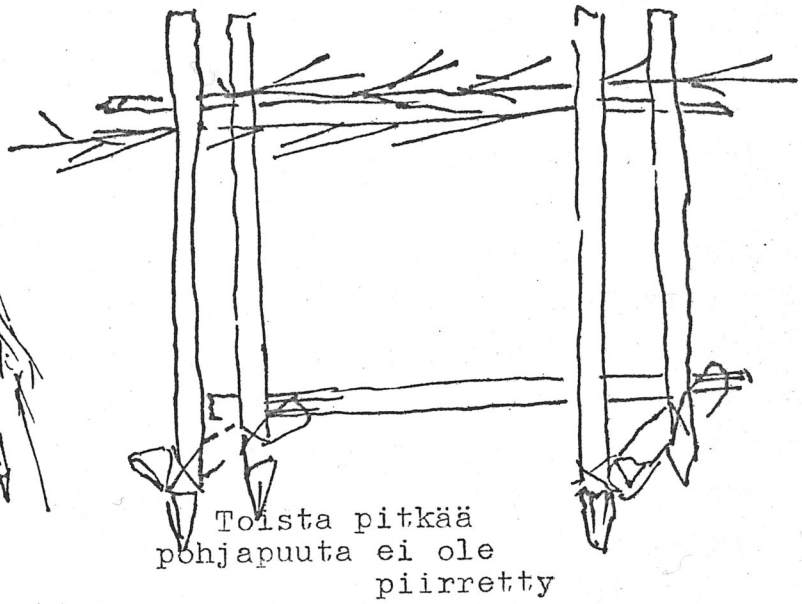

SIVULTA

"Kuteet" syötettiin ylhäältä pystypuiden rakoon,kunnes niitä lujasti painaen oli noin 30 cm vahvuudelta. Loimilankoina oli 4 poikittain vedettyä hehkutettua muurilankaa,joiden väli oli n. 60 cm. Loimien pitkät päät vedettiin ristiin toisiaan vastaan nipun päälle ja kiristettiin lujasti.Senjälkeen side kierrettiin. Oli katsottava, että kutominen edistyi "tasaisena", koko matkalta yhtä korkeana. Sitten syötettiin uusi nippu j.n.e. Työryhmä vuorotteli siten, että suurempi osa oli katkomassa ja vain 4-8 miestä oli "kutomassa",osa katkojista kuljetti tarpeen mukaan "kuteita". Hevonen ajoneuvoineen oli lähellä, heiniä edessä. Vettä otettiin järvestä. Valmiit matot ajettiin maantien varteen, josta ne ajettiin autoilla pois. Muistaakseni työryhmässä oli kaikkiaan 16-20 miestä. Hitainta oli kaataminen, jäi pakostakin haittaavaa kannokkoa. Sitomatelinettä siirrettiin hyvän vesaikon lähelle. Työ oli usein hidasta mutta sinnikkäästi, huonoakaan säätä säikkymättä urakat saavutettiin. (Ei siis täysin pidä paikkaansa, etteivätkö takalinjan joukot olisi auttaneet linjojen varustelussa. Komppanian alueella ei päivällä ollut joutilaita. Puhdetöitä ei tehty kuin iltaisin palveluksajan jälkeen.

8.10 Oiva Soinin ja Ernst Lingon laulukonsertti Terijoella Pirkan Pirtissä. Loisto-ohjelma.

9-16.10 Div. komppanianpäällikkökurssilla Terijoella.(Oppitunteja pitivät mm. A.O.Pajari ja ev. Forsberg. Muistan Pajarin tarkkaan selvittäneen suunnitelmaa aktiivista puolustautumista lukumääräisesti ylivoimaista vihollista vastaan Terijoen Vammelsuun rantatien suunnassa, tykistön voimakasta, keskitettyä käyttöä, tykistön nopeaa asemienvaihtoa ja jalkaväen pureu-

tumista siiliasemiin.) Kurssilla oli 2 maastoharjoitusta ja mm. viimeisenä päivänä 7 luentoa.
17.10 Romantzuk on suomentanut nimensä muotoon Raitaneva. (Innokasta ja reipasta Romantzukia kutsuttiin tavallisesti nimellä Jumantsuka.)
25.10 Patl.parakkialueella oli div. painijain harjoitusleiri. (Sitä johti ja veti painivalmentaja, maineikas mestaripainija, Berlinin olympiakisojen hopeamitalimies Aarne Reini. Suvanto majoitti hänet meidän kämppäämme, pieneen "vierashuoneeseen", lähettimme Toivo Virkin kämppään. Suuri olympiakirja kertoo: Reini sai tyytyä hopeamitaliin, vaikka heitti turkkilaisen Erkanin harteille 4½ minuutissa. Silloin ei vielä palkintomiesten tarvinnut painia keskenään ratkoessaan mitaleja. Kun Aarne voitti ruotsalaisen Karlssonin vain työllä, saivat kumpikin 5 miinusta kun Erkanilla oli vain 4. Näin ollen Erkan ja Karlsson eivät joutuneet lainkaan keskenään ottelemaan. Reinillä oli kaikkiaan 3 selkä- ja 2 työvoittoa. Kuudessa ottelussa Reini kärsi yhden niukan työhäviön saksalaista Heringiä vastaan.
-Sellainen mies siis käveli Pitkäjärven käpyisillä poluilla, näytti,neuvoi ja taas näytti. Hänen painivoimistelunsa oli verratonta katseltavaa. Katselijoita oli parakissa usein tungokseen asti Reiniä katsomassa. Hän oli hauska,lupsakka mies.
-Kun Suvanto ja Lahdelma kerran painivat,murtui Suvannolta kylkiluu. Riuskoja poikia.
26.10 Kastuimme risumattotyössä. Ammuin pistoolilla oravan. Käteen tuntui outo töpsähdys. Piippuun oli muodostunut pullistuma. Ennen ampumista piipussa oli varmaan ollut neulanen tai joku muu roska.
3.11 Suvanto hieroi jalkojani. Pohkeet kipeät.
4.11 Santala hieroi jalkojani.
5.11 Pestiin pyykkiä. Kirppuja vaatteissa. Ne jätettiin yöpakkaseen.
6.11 Meillä on mäyränrasvaa.(Pimeässä yössä vartiomies oli kuullut rapinaa ja kalistelua, joka kuitenkin loppui. Seuraavana iltana hämärässä joku ampui mäyrän samasta paikasta roskatunkiolta. Sen runsas rasva kerättiin, joku paistoi siinä munkkejakin ja loppu muodosteltiin suureksi palloksi. Se riippui rautalangasta puun oksassa ja keräsi parvittain tiaisia.)
7.11 Santala komppanian vääpeliksi. Rottasota alkoi.
8.11 Pataljoonan komentajan kapteeni Suomalaisen muistohartaushetki.

11.11 Vein Mainilaan askartelukeskukseen 6 kg pihkaa. Siitä tuli rahaa 60 mk. Merjama naulasi harjoittelumonoihini vahvat pohjat autonkumista.

16.11 Kävin Tiirassa ja totesin, että siellä on taas täysi keskusvälittäjävahvuus. Tarkat ja huolelliset viestilotat Kaarina Siren, Saga Rauttell ja Tuovi Kannisto ansaitsevat kaikkien kiitoksen.

23.12 Koristeltiin kanttiini joulua varten. Siellä oli lotta Lisbeth, Pättiniemen mukaan Linstetti.

24.12 Jouluaatto. Kiersin keskukset.

Palattua syötiin jouluruokaa , luettiin ja oltiin kaikessa rauhassa. Pataljoonan yksiköissä oli kaikkiaan 3 joulujuhlaa.

25.12 Joulujumalanpalvelus Pitkäjärven kanttiinissa. Sitten lueskeltiin taas kirjoja.

26.12 sain loppuun kasvatusopin opintoni Kansanvalistusseuran kirjeopistossa. Päätösaineeni oli "Ajatuksiani lasten kasvatuksesta." (Tässä kohdassa on kirjoitettava, että menessäni aamupimeässä linja-tiedusteluun Pitkäjärveltä Lintulaan päin tuli joskus vastaan lapsia menossa kouluun Kauhijärven pohjoispuolella olevaan Jalkalan kylään. Pysähdyin kysymään:"Osaatteko läksynne?" "Tietysti." kuului yhdestä suusta ja kova naurunremakka. Muistaakseni Toivo Saarentaus oli heillä opettajana. Itse hankkiuduin opettajankoulutukseen v.1948.)

31.1 Teen sotatilannekatsausta.(Tämä oli varmaan työtä, jonka aiheutti ylempää tullut katsaus ja käsky muokata se hyvin tajuttavaan muotoon. Oli ehkä tulossa joku tilaisuus, jossa oli va stattava tuttuun kysymykseen "koska sota loppuu?")

1.1.1944 Uusi vuosi.Kunnostin suksiani, kädet tervassa.

4.1 Veikka tuli kotiin. (Takaisin komennukselta, muistaakseni Viipurista, josta hän välilläkin oli pistäytynyt "kotona".

5.1 Voimistelua illalla Biossa.(Se oli Pitkäjärven harjun päällä, tyhjä parakki, jossa vieraileva elokuvaryhmä näytti filmejä. Siellä voimisteltiin ahkerasti. Lahdelman kanssa juostiin joskus vain urheiluhousut yllä pimeässää ja pakkasessa se vähän yli 150 m kämppään.

9.1 Sippola voitti 1. hiihtokilpailun tänä talvena. Hän on jo nopeassa kunnossa.

15.1.44 Tulivat vääpeli Sjöholm, kers Yrjölä ja alik.Haukka vierailemaan Tampereelta.Oli VP 24:n aseveliyhdistyksen perustamiskokous. Minut valittiin puheenjohtajaksi. (Sjöholm, Yrjölä ja Haukka olivat patl. miehiä, jotka oli kotiutettu tärkeisiin teollisuuden ja kaupan tehtäviin. Nyt toteutui se Paavo

Kosken 25.7.41 leikillisesti lausuma onnittelu aseveliyhdistyksen puolesta. En muista, millaisia velvoitteita ja tapahtumia seurasi yhdistyksen perustamista. Ainakin tässä näkyy Sjöholm, joka melko varmasti on asian alkuunpanija.)

15.1 Alkoi virolaisten viestimiesten kurssi III. Heimopataljoona miehiä.

21.1 Virolaisten viestikurssi tutustui Helmer-päätteisiin. Oli tupatarkastus. Kurssin johtajana oli Suvanto, kouluttajina Santala, Silius, Mänty ja minä, joka olin myös joukkueenjohtaja.

5.2 Virolaisten viestikurssi päättyi. Rajaviestin päivä. Korpr. Merjama 1. osuudella 3.

6.2 Kirkas päivä. Vihollisen koneita ilmassa.(Tämä on kevättalve 1944. Oliko lentäminen ensimmäisiä uhkaavia merkkejä?

7.2 Helsinkiä pommitettu kovasti viime yönä.

10.2 Vihollisen hävittäjä ampui junaa. Olin menossa lomalle.

11.2 Tampereen asemalla opaskeskus. Siellä ilmoittauduttava.

21.2-113 välisen ajan olin kaasusuojelukurssilla Helsingissä Santahaminassa. Kurssin aikana oli 2 kovaa Helsingin pommitusta.

18.4 Alettiin kaivaa uutta Tiiran korsua entiseen varrattuna takarinteeseen.

19.5 Muutin Valkjärvelle ottamaan vastaan Nasta-keskuksen. (Pataljoona siirtyi pois Kivennavan pitäjästä uusiin tehtäviin nyt kenr.maj.Paalun komentaman 18.D:n mukana.)

9.6.1944 alkoi venäläisten suurhyökkäys.

VP 24:n valistustoiminnasta voitaneen sanoa, että se ei noudattanut kiinteätä suunnitelmaa. Valistustoiminnaksi laskettavat tapahtumat noudattivat vuodenaikojen, perinteellisten juhlahetkien, komentoteitse tulleiden käskyjen, tarpeiden ja toiveiden, lomien ja mielialojenkin rytmiä. Valistustoiminta alistui melkein kokonaan palvelukselta jääneisiin vapaahetkiin. Se täytti näin ollen aukkoja, joita olisi muodostunut. Valistustoiminta tarjosi toimintaa niille, jotka toimia halusivat ja veti ehkä mukaan niitä, joilla "ei ollut muutakaan tekemistä." Omalta osaltani, itse tehtävään kouluttamattomana mutta melko laillla sitten kokemusta saaneena, pyydän kiittää monia aina alttiita hankkeiden ja ideoiden herättäjiä ja alkuunpanijoita, henkisesti ja fyysisesti vahvoja avainhenkilöitä. Kenraali Pajari oli rohkea, taistelutahtoinen, vaativa, kaikkea valvova komentaja. Uskon, että hänen persoonallinen vaikutuksensa pani käyntiin ja hyvään vauhtiin kaiken, mitä hän piti sotilaalle tarpeellisena. Tunnemme kaikki hänet tiukkana, ankaranakin

esimiehenä, mutta oli hänessä myös isällistäkin. Veikka Suvannon 70-v. syntymäpäivillä, kahvia juodessamme, kuulin, mitä Mainilan tukkienkaadossa oli tapahtunut. Jäisiä pylväitä kuorittiin ja saman tien pystytettiin tien varten. Pajari tuli miesten luo ja sanoi:"Miksi teillä ovat nuo takin napit auki, pankaa ne kiinni`." "No, kun meillä on kiire ja meidän on kiivettävä tuonne pylväisiin niin on väljempi olla ja parempi kiivetä, kun takki ei ahdista,`herra kenraali`." "Jaaha,jaaha, mutta pankaa sitten napit kiinni kun lopetatte`." Pataljoonan komentaja hyväksyi ,käski,neuvoi ja ohjasi valistustoimintaa ja antoi toisaalta vapauden tiedustella maastoja,ampumapaikkoja, kunnostaa suorituspaikkoja ja hän myös osallistui valistustapahtumiin. Oli hyvä,että komentajan tahto läpikäyvänä tuntui muutenkin koko pataljoonassa.
Komppanioiden päälliköt, johtaessaan usein erillään viestipalvelua, teettivät lujasti työtä. Yhteyksien oli pelattava. He tunsivat hyvin kompaniansa hengen, tiesivät, mistä kulloinkin puristaa. Valistustempaukset he ottivat vastaan haasteena, terveenä kilpailuna. Menestys parantaa intoa ja tappio panee ajattelemaan.
Vielä on lämpimästi kiitettävä jokaista miestä, joka lähti mukaan,hikoili,rakensi,kaivoi,veisti,kahsti,metsästi,purki ja kokosi , tunsi iloa lomasta ja tuli uskollisesti takaisin reppuineen. En muista kertaakaan, että olisin kuullut minua, valistusupseeria kutsutun politrukiksi. Toivon, että ainakin joskus olisin osannut vastata jotenkin tyydyttävästi polttavaan kysymykseen "koska sota loppuu."

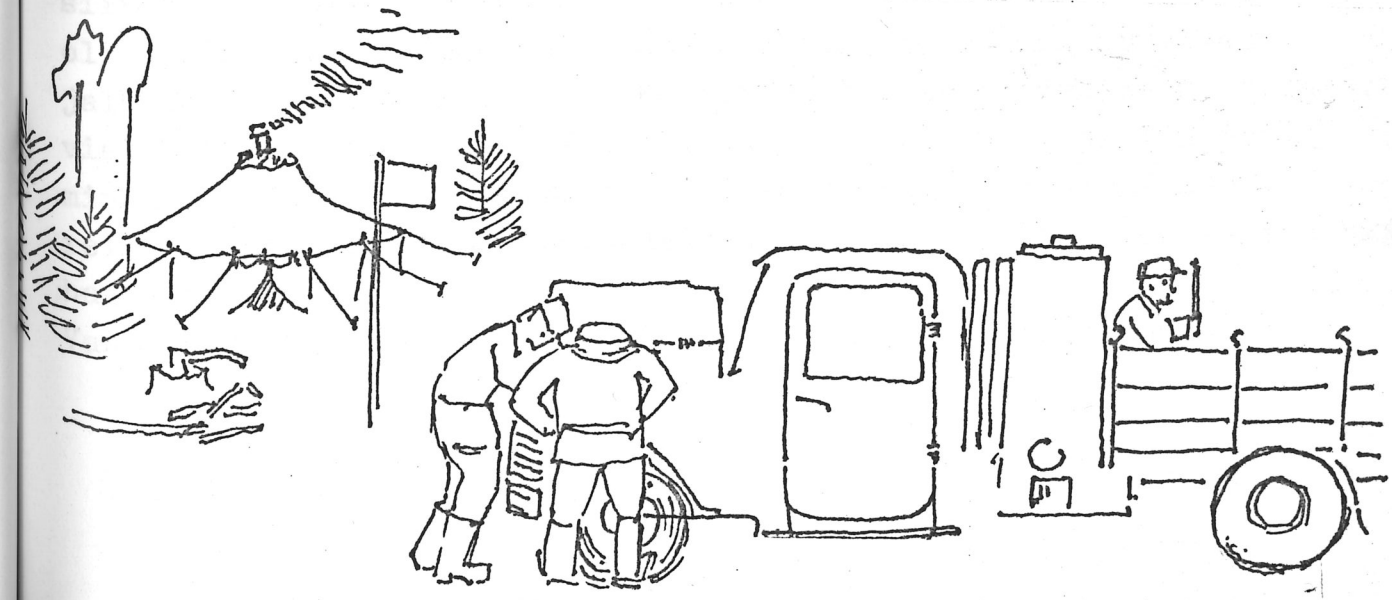

Sotakoira "VANJA"

Hyökkäysvaiheen aikana v. 1941 minulla oli telttani pystytetty parin vuorokauden aikana Yli-Kuunun kylässä maantien varrella korkealla kukkulalla, eli samassa paikassa missä Nokian Rask. Psto. kärsi sodan suurimmat tappiot vihollisen lentohyökkäyksestä. Kyllä mekin makasimme litteinä maassa, eikä päätä nostettu, sillä lentopommien lisäksi ammuttinn konekivääreillä. Samana iltana meidän pojat olivat löytäneet tuhotusta vihollisen hyökkäysvaunusta vikisevän koiranpennun, jonka he toivat minulle. Se oli niin pieni, että se mahtui leipälaukkuun. Se ristittiin heti Vanjaksi, katsomatta sukupuolta. Kun pääsin muutaman viikon kuluttua lomalle, vein sen mukanani siviliin. - Teiskossa se kasvoi hyvin pian suureksi, ja nyt vasta huomasimme, että kysymyksessä oli Karjalan Karhukoira. Se oli luonteeltaan hyvin villi ja leikkisä. Emme huomanneet, että se olisi ollut koskaan vihaisella päällä, mutta sen rajun leikkisyyden takia sitä pelättiin kylässä, missä se sai liikkua vapaasti. Pian alkoi tulla valituksia ja korvausvaatimuksia. Se tappoi maanviljelijöitten kanoja ja lampaita, ja kotoa minulle kirjoitettiin, että mitä sille Vanjalle tehtäisiin, kun ei sitä saa pysymään kytkettynäkään. - Minä vastasin, että koittakaa nyt kärsiä siihen saakka kun tulen seuraavan kerran lomalle, niin päätetään asiasta. Eikös vaan - huomasin lehdessä ilmoituksen, että Hämeenlinnassa olevaan Sotakoirakouluun otetaan vastaan siihen tarkoitukseen sopivia koiria. No - Vanjahan oli kaikin puolin "sopiva" ja niin minä seuraavalla lomareisulla lähetin sen Hämeenlinnaan. En ole vieläkään unohtanut sen itkua ja ulinaa eikä sen surullista katsetta, kun jätin sen konduktöörivaunun koirakoppiin. Kun minua sitten kotiutettiin "liian vanhana miehenä" ja minut siirrettiin Sotatalousesikunnan Intendenttiosastolle, minulla oli usein tehtäviä Hämeenlinnassa, sillä siellä oli armeijan jalkine- ja nahkavarastot. - Kerran päätin mennä Vanjaa katsomaan, vieläkö se tuntee minut. Vääpeli katsoi kirjaansa, ja ilmoitti minulle: Vanja koulutettiin partiokoiraksi, ja ensimmäisellä reisulla se karkasi omien puolelle, - Oli kai jäänyt sen verran ~~kxj~~ hajua muistoksi.
Vanja käyttäytyi niinkuin oikealle sotakoiravangille kuuluikin.

Rankku

V A H I N K O K I E R T Ä Ä . . . .

Kun VP 24 lähti jatkosotaan, matkustettiin ensimmäinen etappi junalla, sitten proomuilla, ja loppumatka marsittiin (polkupyörillä)- Marssin aikana ennen Rautjärveä olimme telttamajoitukssssa muistaakseni Savonkaidalla. Ensimmäisellä komppanialla oli hallussaan 4 "plutuunatelttaa" (= 30 miehen telttoja). Oli kaunis kesäinen päivä, ja lähdin hiukan tutkimaan lähiympäristöä. Hyvin läheellä teltaamme oli 4 - 5 miehen korttisakki pokalla, ja otaksuin, että kyllä vartiointi oli riittävää. Kun palasin, ei teltaani näkynytkään, ja kysyin pokkamiehiltä, että- mihin se meidän telttamme on joutunut? - Pokkamiehet jäivät suu auki töllistelemään, eivätkä pystynyt selvittämään mysteriota.
No - ajattelin, annetaan vahingon kiertää ja haetaan toinen tilalle. Niin sitä sitten lähdettiin Tammisen Jaskan ja parin muun miehen kanssa hakuumatkalle. - Samalla alueella oli myöskin tykkimiehiä majoitettuna samanlaisissa teltoissa. Löysimme sopivasta paikasta tyhjän teltan, ja hyvin äkkiä se oli kasassa ja pystytetty meidän entisen teltan paikalla. Jos olisi ollut kysymyksessä teltan pystyttämiskilpailu, olisimme varmaasti voittaneet I:sen palkinnon. - Koko sodan aikana en ole kuullut, että tykkimiehet kaipaavat telttansa, eikä myöskään selvinnyt mihin om-a telttamme olisi joutunut.

- - --

Vasta asevelikokouksessa helmikuussa 1979 (siis 38 vuoden vaitiolon jälkeen) eräs I:sen komppanian hevosmies tunnusti minulle, että heidän telttansa oli tuntemattomalla tavalla hävinnyt, ja olihan se ihan luonnollista, että he hakivat komppanian vääpeliltä teltan tilalle.

Rankku

Viestimiehet

säv: Kalle-Kustaan muori .....

Siit'on vuosia kun kerran "siell'jossain" paleltiin,
ja paidastamme välillä ain vettä kuivailtiin,
tai kyljet kipeänä sitten taasen makailtiin
ja huosuistamme täitä tapettiin.

Hei parhaat, parhaat viestimiehet
me parhaat, parhaat viestimiehet
hei parhaat, parhaat viestimiehet,
tässä lasia nyt nostamme

Yli viisi kolmatta jo siitä mennyt on,
kun joka mies siviliin sai sieltä komennon,
mutt'muisto viel kaikilla siit'ompi mielessään
- siks'tullut on hän iltaa viettämään

Hei parhaat, parhaat viestimiehet ..
.....

Vaikk'sotareisu kaikille raskas oli kai,
se taasen tänä iltana ajatukset sai
ja pitemmälle jälleen kun ilta ennättää,
sitä mieluisampi muisto siitä jää.

Hei parhaat ....

(Veikko Korrin laulukirjasta)

Ossian Kinoskari

Viestimiesten kalajuttua

Viestipataljoonan kolmas komppania oli muuttanut majoituspaikkaansa. Oliko asialla sodan vaara, kun jatkuvasti muutettiin kohdetta ennen sodan alkamista. Nyt olimme metsässä Ruokolahden pitäjää edelleenkin. Teltat olivat hyvin taajan metsän suojassa. Maantie kulki alueen sivulla ja maantien molemmilla puolilla oli järvet. Komppanian vääpeli Lindroos antoi luvan kalastukseen, saatiinhan vaihtelua ruokajärjestykseen kaloista.
Kalastuskunta lähtikin veneellä järvelle, kalastusvälineetkin olivat sen ajan mukaiset. Kolme käsikranaattia nippuun ja helvetin moinen heitto ja vene soudettiin tohinalla kauemmaksi. Järven vesi kuohahti monta metriä ylös, särkeä ja ahventa vedenpinta täysi. Illalla olikin sitten komppanialla kalasoppaa iltaseksi, mutta kalastustapa kyllä kiellettiin, valtion verojen tuhlaamista, sanoivat kieltäjät.
Eräänä kauniina aamupäivänä me Havimäen kanssa lähdimme ongelle, olimme ostaneet onkivehkeitä Ruokolahden kirkon kaupasta. Olimme ilman asetakkia, taikka kesäpusakkaa, ja paidan hihatkin olimme käärineet ylös, kun oli kovin lämmin päivä tulossa. Menimme lähimmälle järvelle ensin koittamaan onneamme. Oli kai liian tyyntä, joten kalat eivät käyneet onkiimme kiinni, joten ajattelimme ylittää maantien ja käydä toisellakin järvellä koittamassa. Niin me kävelimme Havimäen kanssa kohden maantietä, Havimäki kulki edellä ja minä hänen perässään, onkivavat olkapäillämme ja kuin kesävieraat. Ennen maantietä kasvoi taajaa vesaikkoa, pajua ja leppää, joten Havimäki teki rakoa puskiin ja minä seurasin hommia hänen takanaan. Kun hän oli juuri käymässä puskien läpi kuulin auton moottorin ääntä ja huusin hänelle:
- Äläs helvetti vielä mene tielle !
Mutta eihän hän ääntäni kuullut, innoissaan käveli tielle kuin paraatimarssissa, ongenvapa, kuin kivääri olkapäällään.
Tiellä ajoi eversti Pajarin auto, joka myöskin heti pysähtyi kun näki onkimiehen seisovan asennossa tien sivulla. Minä katselin puskasta sydän kylmänä, ja taisipa tulla pienoinen lirukin housuihi ni. Autosta tulivat itse eversti Pajari , auton oven aukaisi hänen kuljettajansa Koskinen, ja sitten alkoi kuulua kovaa karjuntaa:
- Mikä mies ? Mikä yksikkö ? Mikä nimi ? mikä arvo ?
Autonkuljetttaja Koskinen kirjoitti lehtiöön mitä hän sattui kuulemaan, kun Havimäki oli kauhusta kalpeana ja sanat tulivat sekavana vyyhtenä suusta. Ongenvavan eversti kyllä linkosi kuin keihään metsään ja käski Havimäen kovalla karjaisulla poistumaan.

Mutta kun ihmisellä on joskus onneakin, niin kävi meillekin Havimäen kanssa. Esikunnasta tuli ilmoitus komppaniaan epäsotilaallisesta käyttäytymisestä. Vääpeli Lindroos otti komppanian kolmiriviin ja ilmoitti:
- Se mies esiin, joka oli esiintynyt epäsotilaallisesti !
Havimäki seisoi minun sivullani toisessa rivissä, joten ei vääpelikään voinut nähdä hänen kalpeita kasvojaan, minä kun huomasin sen seikan, ettei Havimäen nimeä sanottu, joten Koskinen ei ollutkaan saanut nimestä selkoa, koska Havimäki oli peloissaan änkyttänyt jonkunverran, tämä pelasti tilanteen, pidin koko ajan Havimäen hihasta kiinni, ettei hän vain mene ilmoittamaan itseään. Ja niin tämäkin juttu hautautui muiden joukkoon, ei edes komppanianpäällikkö vaivautunut enää asiaan puuttumaan. Hän kai ajatteli:
- Koska viestimiehet ovat noinkin yksimielisiä toverin puolesta, niin olkoon.
Jk.
Pajarihan oli kovin äksy, jos huomasi epäsotilaallista käytöstä, jopa repi natsat olkapoleteista.

Viestimiehet haudankaivajina.

27.8.41 aamuvarhaisesta saakka olimme seuranneet hyökkääviä joukkoja. Puhelintapseja jäi maastoon jälleen monia kilometrejä. Seurasimme jotain erillistä hyökkäysjoukkoa. Mahdollisesti JR 27 pataljoonaa. Kohde oli Kivennapa ja sen valtaus.
Hitaasti hyökkäysjoukot pääsivät etenemään ja vihollisen kaatuneita oli maantien kahta puolta ja näkyi siellä omiakin poikiamme olevan saavuttaneena matkanpäänsä (jalkaväen miehiä).
Koko päivän taistellen ja edeten teki jalkaväki työtään. Me,viestimiehet seurasimme uskollisesti perässä. Väliin käyden maaemonkin syleilyyn kun vihollinenkin ammuskeli jatkuvasti tienvarrelta ja vesaikoista.
Elokuinen ilta alkoi hämärtää ja taistelut hiljentymään, oli saavuteetu jälleen eräs kohde, käskyjen mukaisesti. Se oli Väärämäen tienristeys.
Viestimiehetkin saivat luvan majoittua Väärämäen tiensivun metsään ja huoltokin oli toiminut hyvin, saimme teltatkin pystytettyä metsään puiden suojiin. Olimme väsyneitä poikia jokainen. Uni tuli ilman tuutulaulua. Aamulla oli aikainen herätys, sillä kiire oli ja eversti hätyytteli joukkoja jatkamaan hyökkäystä. Jalkaväki lähtikin jo aamuhämärissä rynnimään. Me, viestimiehet saimme sentään sen verran aikaa, että kerkisimme aamusajut juomaan ja hoitamaan muitakin asioitamme. Siinä aamutoimien hommissa tuli huoltopuolen hevossotilas hätäisenä metsästä ja silmät tapillaan hoki:
- Saatana, tuolla hevosten luona on ryssiä !

Lähdimme poikien kanssa katsomaan, aseet tanassa ja sormi liipasimella. Ja olihan siellä yksi venäläinen sotilas, nukkui viestin huoltohevosen lämpöistä kylkeä vasten. No, mies herätettiin ja tuotiin teltalle. Sotilas oli väsähtänyt sotahommiin ja käynyt rauhassa hevosen viereen. Kun Väärämäen tienhaaraa tarkastelimme aamunvalossa, oli se kaameaa katseltavaa. Venäläisten auto oli tien sivulla, lavalla kuolleita sotilaita toistakymmentä, maastosta vielä löytyi lisää, yhteensä 31 kappaletta. Sitten tuli rättimikonkin pyykkiauto, saimme puhtaita alusvaatteita, ensi kerran sodan alettua. Kun siinä jokainen kahmi vaatteita itselleen, ei siinä kukaan jakamaan kerinnyt, sattui tapaturma. Ison männynkannon päällä oli sellainen peltinen mustaksi maalattu käsikranaatti. Kyllä se oli siinä nähty ja varoitettiin koskemasta siihen, nyt kävi kumminkin niin, että jonkun manttelin helma pudotti kranaatin kannonpäästä maahan ja se räjähti. Mutta sitä menoa mikä syntyi, jokainen haki suojaa mikä mistäkin päin ja pelokkaita silmiä vilahteli puskista. Olimme unohtaneet kranun olemassaolon. Ensi säikähdyksen mentyä ohi otin poikia aseineen ja kävimme pienen partiokierroksen ympäri majametsikköämme. Ei muuta kuin kuolleita venäläisiä, jotka jo vähän alkoivat allottaa. Sitten järki palasi päihin ja asiat selvisivät. Mutta kranaatti oli tuonut tappiotakin mukaan. Eräs alikersantti sai silmiinsä siruja, toinen sotamies (muistaakseni Lehtinen, siviilissä muurari) sai toistasataa pienenpientä pellinsirua kehoonsa. Kirjoittajakin kantaa siitä muistona pientä pellinsirua selkärangassaan. Alikersantti ja Lehtinen lähtivät Jiiäspeelle. Me jouduimme haudan kaivajiksi. Olihan meillä kyllä venäläisiä vankejakin kaivamassa tovereilleen monttua vieraalla maalla.
(alikersantti Korpula otti haudankavauksesta valokuvankin muistoksi, joka on kirjoittajalla muistona Väärästämäestä)

Viestimiehiäkin siirreltiin.

Vuosi 42 oli sekavaa aikaa, joukkoja hajoiteltiin ja toisia kotiutettiin. Mekin viestimiehet jouduimme osa lähtemään 15 divisioonan joukkoihin, osa joutui jalkaväkeen kiväärimieheksi, osa. kuten kirjoittajakin 15 rykmentin viestikomppaniaan. Pieni osa sai miellyttävän komennuksen divisioonan Ee-tee-peelle, joka sijaitsi Raivolassa. Kirjoittaja joutui Viisjoelle. Aika oli huonoa, varsinkin elintarvikkeista oli pientä pulaa, mekin saimme napin margariinia voin asemesta, koska voi jaettiin etulinjan miehille. Meillä oli taasen leipää enemmän ja kävimme jalkaväen kanssa vaihtokauppaa, entisten viestimiesten kanssa varsinkin. Rakensimme oman korsumme keväällä 42. Teimme siitä hienon korsun. Ovikin oli koristettu

viestin salama merkein ja nimikin oli korea. Hotelli Tammer ja kaksi pikaria vielä oven yläosassa.(Valokuvakin oli 1942 Aamulehdessä korsustamme, myöskin kirjoittajalla on useampiakin kuvia korsusta ja miehistä).
Korsuun käytimme yhden kranaatista kärsineen talon hirret. Ja kun meillä oli tuttuja Eeteepeellä kävimme ahkeraan kylässä poikien luona, ei juuri tuttuuden vuoksi, vaan saimme aina jotain tuliaiaia heiltä. Nythän tämänkin voi jo paljastaa, ettei käy, kuin Linnan romaanissa samalla asioilla oleville sotilaille. Heillähän oli Eeteepeellä laatikoissa keksejä, oli voita ja marmelaadia, sekä paljon muutakin herkkua, joita me linjoilla olevat emme voineet saada kuin varkain heiltä.
Samaasa porukassa kuin kirjoittajakin oli kirjailija Olavi Siippainenkin, hän oli muonitus korpraali, jolta joskus sain vähän salaa palan silloin tällöin.
Olimme kuin orpoja uudessa paikassamme vielä oli kielivaikeuksiakin kun rykmentin sotilaat olivat, joko Turusta tai Porista ja Raumalta. Olimme kuin vieraalla maalla. Muutoin oli rauhallista oleilla ei työtkään rasittaneet kun oltiin vihollisen kanssa rauhassa, Joen kahtapuolta.
Sattui siellä joskus hauskojakin tapauksia. (nimiä en voi paljastaa, koska asiat ovat arkaluontoisia).
Olin rykmentin puunhankinta-aliupseeri, hakkautin metsää rykmentin tarpeisiin, samalla olin korsun vanhin, joten hoitelin miestenikin asiat asimiehillemme.
Eräs sotamies oli palannut kotilomaltaan. Hän valitti minulle, että oli kai käynyt köpelösti. Ja niinhän olikin, oli tautia alavesihanassaan. Eipä siinä mikään muukaan auttanut kuin mies Jiiespeelle. Menin mukaan, koska kerran olin vanhin. Lääkintäkapteeni Lanne oli rykmentin lääkärinä. Täytyy sanoa, että hän oli mitä hauskin ja huumorintajuinen lääkäri. Menimme sotilaan kanssa lääkintäkorsuun, minä esitin asiallisesti:
- Eräs miehistäni on tullut lomaltaan ja on vähän sairastunut lomalla.
- No mikäs ukkoa vaivaa ? hän kysyi.
Sotilas käveli lääkärin luokse ja koitti selittää asiaansa parhaansa mukaan.
-Kun tota kävi köpelösti lomallani, herra kapteeni.
- Jaaha, sen minä jo arvaankin, housut alas ja helvetin äkkiä ! hän karjaisi. Housut putosivat sotilaalta palomiehen nopeudella.
- Selvä tapaus jumalauta, kapteeni kirosi ja jatkoi korsun takahuoneeseen päin kääntyen: - kersantti tuokaan se isoin ruutta, panette täyteen amoniakkia, opetetaan noi saatanan kalumiehet olemaan lomillaan ihmisiksi.

Sotilas kalpeni ja katsoi minuun, minä pudistin päätäni ja hän oli hiljaa.
Kersantti huusi huoneesta kapteenille: - Ruisku on juuri lainassa eräällä pinoneeri kessulla.
- Vai niin, ne pioneerit kanssa rassaavat jokaisen kolon mitä rintamailta löytyy. Kuinkas te sen taudin saitte ?, kysyi kapteeni.
- Olin keskiviikkona yhden naisen kanssa, siitä se kai tuli herra kapteeni.
- Kyllä kai minä sen tiedän, että naisesta te sen saitte. Olitteko sen jälkeen naisten kanssa ?
- Kyllä olin morsiameni kanssa herra kapteeni, sotamies sanoi hiljaa.
Silloin alkoikin sellainen huuto kun kapteeni selosti sotamiehelle asioita.
- Helvetin mies, ettekö tiedä sitä, ne vosut ovat viidettä kolonnaa, te saitte taudin ja ajattelitte viedä saman taudin. Per.... Persee..... Linnaan joutaisitte. No kersantti antaa lääkettä saatte poistua.
Sotilas oli onnellinen kun säästyi linnantuomiolta.
Kapteeni sanoi minulle jälkeenpäin:
- Melkein jokaisella on munissaa jotain vikaa kun tulevat lomilta, varsinkin nuorilla miehillä.
Keväällä 43 sain siirron vanhaan yksikkööni Pitkäjärvelle, joten olin itsekkin hyvilläni.

Pentti Laine: Tapahtumia sodanvuosilta 1941- 1944

Uintimatka Kirvussa ja rapujuhla.

1./VP 25:n lennätinryhmä seurasi 18.D:n esikuntaa koko hyökkäyksen ajan elo-syyskuussa v-41. Meitä oli siinä Aaro Halonen aseman vanhimpana, Paavo Koski, Eero Westerberg ja minä. Kun saavuimme Kirvuun, majoittui esikunta kaikkine alaryhmineen Kirvun luonnonparantolaan. - Heti ensimmäisenä aamuna läksin uimaan parantolan uimalaitokselle ja hyppäsin laiturilta tummaan veteen. Kolautin jalkani metalliesineeseen ja lähempi tarkastelu havahdutti minut toteamaan että ratakiskon pätkä oli pystyssä veden alla. Oli siinä pojalla ollut varjelusta, läheltä liippasi, mutta kuinkaan ei käynyt. Varoitustaulun laitoimme jälkeentulevia varten.
Muuten tämä kirvujärvi oli mitä rapurikkainta vesistöä. Kun syöttejä ja mertoja ei ollut saatavissa, keksimme yksinkertaisen ja tehokkaan pyyntitavan. Olin veneen kokassa rähmälläni ja kaveri

perätuhdolla hiljakseen meloi rantoja pitkin. Taskulamppu vasemmassa kädessä ja oikean käden hiha käärittynä, iskin rapua niskasta. Ja niin rapuja lensi veneeseen. Illalla meidän lennätinporukalla oli oikeat rapujuhlat. Sattui niin somasti, että yksi meikäläinen tuli parahiksi lomalta ja tietysti täyden lastin kanssa. Kun rapukestit olivat parhaimmillaan tuli eräs esikunnan upseereista tuomaan meille lähetettävää sanomaa ja sanoi olevansa meille kateellinen. Lohdutimme sanomalla, että kyllä Kirvujärvessä rapuja riittää vielä muillekin.

Lintulan kahina.

Hyökkäysvaiheen lopussa 5 pnä syyskuuta-41 oli divisioonan esikunta majoittunut Lintulan luostariin ja meidän lennätinryhmämme oli edelleen mukan. Mutta luostarirakennukseen emme mahtuneet vaan olimme pienessä teltassa ja palelimme kun jatkuvasti satoi. Esikunta oli järjestänyt vartioinnin luostarin alueelle. Mekin jouduimme ottamaan siihen osaa. Olin Koskelan Paavon kanssa illalla parivartiossa. Syyskuun alku oli jo pimeätä ja yritimme pimeyden läpi nähdä eteemme. Hiljakseen astelimme metsässä polkua pitkin vaihtaen jonkun sanan, mutta sitten alkoi tapahtua ja paukkua. Luodit osuivat puitten oksiin yläpuolellamme. Paavo sanoi niitten olevan räjähtäviä luoteja, mene ja tiedä. Arvasimme ampujien olevan n.s. puskaryssiä, jotka olivat päässeet karkuun Viipurin motista ja käyttivät Rouhialan voimalinjaa suunnatessaan pakonsa omiensa puolelle.
Hetkessä syntyi liikettä myös takanamme, sillä laukaukset olivat hälyttäneet koko esikunnan liikkeelle. Olimme kahden tulen välissä. Tulimme takaisin ja huusimme ketjussa oleville etteivät ammu omia. Meille ei käynyt kuinkaan, mutta esikunnasta kaatuivat m.m. E. Heinivaho ja O. Peltonen. Taistelua käytiin kunnes puskaryssät oli saatu taltutettua. Kun aamulla menin hakemaan teetä oli kenttäkeittiön kyljessä yksi vangeista lämmittelemässä ja juomassa saikkaa. Mies oli niin kohmeessa, ettei muki tahtonut kädessä pysyä. Vaatteet märkänä hän oli joutunut viikkokaupalla vaeltamaan metsässä, olihan elokuun loppu ja syyskuun alku ollut sateista aikaa.

Korttipeliä

Olin asevelvollisena saanut radiosähköttäjä-koulutuksen. Eräässä vaiheessa asemasodan aikana sain komennuksen tykistön säähavaintoasemalle radiosähköttäjäksi. Se oli muistaakseni noin viikon komennus.
Tehtävänäni oli antaa radiolla sääsanomat ja aikamerkit divisioonan tykistölle. Pojat olivat kovia kalastamaan ja saivatkin saalista.

Meillä oli useasti itse valmistettua ruokaa ja siitähän seurasi tiskiä. Tapana oli, että kortilla katsottiin kuka tiskaa. Minä, joka olen Euroopan huonoin korttimies jouduin näin puolipakolla pelaamaan. Mutta minulla kävi "säkä", enkä kertaakaan tiskannut tuon komennuksen aikana. Ja sekös jurnutti poikia kun uskoivat minusta saavansa tiskarin.

Vainajan rangaistus.

Tämä tapaus, joka on jäänyt mieleeni, on kesältä-42.
Olin Mainilasta löytänyt melko hyvän "pystykorva"-kiväärin, jota olin ajatellut käyttää kilpailutoiminnassa. Joutselän maastossa oli vanha ampumarata ja täällä olimme harjoittelemassa sekä samalla ampumalla "puhdistimme" ruostuneita varastokiväärejä.
Tämä ampumaradan maasto oli suopitoista, löysää sammalta. Kun makuulla hain hyvää tukea kyynärpäille, nousi sammalten alta muumioitunut vainajan käsi. Makasin siis vainajan päällä, joka oli saanut syksyllä-41 hyvin kepeät mullat. Sillä hetkellä minulla sattui olemaan hyvin ruostunut kivääri, jonka laukaisin puoli huolimattomasti. Kiväärin takapotku oli hyvin voimakas ja mursi yhden kylkiluuni.
Näin vainaja rankaisi minua.

Kun aisa katkesi ja kärryt kaatuivat.

Aikaa ja paikkaa en muista, mutta olin hevosmiehen kanssa viemässä kirkaslankaa johonkin.
Hevosmies istui rattaiden oikealla laidalla ja minä istuin takalaidalla. Eräässä mutkassa tuli takaa armeijan kuorma-auto. Auton oikeassa kyljessä oleva häkäpönttö nappasi rattaidemme pyörännapaan. Silloin meitä vietiin. Itse lensin niskoilleni maantielle, mutta onneksi karttalaukku jäi pääni alle, vaimentaen iskua. Hevosmies lensi ojaan ja sai lankakiepit päälleen, mutta ei hänkään pahemmin loukkaantunut. Hevoselle kävi huomonnin. Aisa katkesi melko tyvestä ja sen tynkä tunkeutui hevosen takamukseen. Tästähän se pillastui laukaten metsään rattaiden kanssa ja me muut perässä. Hevonen vietiin sairastallille, mutta sitä en muista tuliko siitä enää vetäjää vai pitikö lopettaa.

Kun pyörtynytkin heräsi.

Kesäkuun 9 pnä 1944 alkoi venäläisten suuri hyökkäsy varsinkin Kannaksella. VP 24 sai siitä myös osansa vaikka olikin lepovaiheessa. Niin tuli meillekin perääntymisvaihe. Autoihin lastattiin mitä niihin saatiin sopimaan ja miehet marssimaan. Olin siihen aikaan talous-au ja tyhjensin varusvarastosta pojille kypäriä ja

varajalkineita. Ihme kyllä nämä kelpasivat. Mutta kun oli marssittu ensimmäiset 10 km, niin kypärät lensivät metsään ja toisella kympillä varajalkineet.
Puolenpäivän marssin jälkeen tulivat tyhjät kuorma-autot meitä hakemaan. Miehet lastattiin autoihin, mutta niin ahtaasti, että istumaan ei mahtunut. Seisoimme tiukasti yhdessä, onneksi autoissa oli korkeat laidat, joista sai tukea, Yksi pojista pyörtyi ja siirrettiin kuljettajan hyttiin. - Oli ajettu hetken matkaa kun joku huusi:"Koneita ilmassa, lyökää hytin kattoon".
Auto hiljensi vauhtia ja ajoi tien syrjälle. Elävä lasti siirsi painoa ojan puolelle ja niin auto hitaasti kaatui kyljelleen. Pyörtynyt mies oli ensimmäisenä päässyt hytistä ulos ja kirmasi metsään piiloon koneilta. Tietysti me toiset perässä sitä mukaa kun pääsimme kasan alta pois.
Muistaakseni kukaan ei tässä rytäkässä loukkaantunut.

Vapaa-ajan viettoa asemasotavaiheen aikana.

Kivennavan Pitkäjärvellä oli 1. komppanialla hallinnassaan parikin vapaata majoitusparakkia, joista toista käytettiin erilaisiin kurssi ym. tilaisuuksiin ja toista kuntosalina, etenkin nyrkkeily-ja painiharjoituksiin. Nyrkkeilyharjoitukset pääsivät hyvään vauhtiin kun 1. komppaniaan tuli monille mestarinyrkkeilijä Aki (Eino) Mononen divisioonan nyrkkeilyvalmentajaksi. Viestipataljoonastakin löytyi monia nyrkkeilijöitä, sekä ennen harrastaneita että nyt vasta kipinän saaneita. Viestipataljoonan nyrkkeilijöistä mainittakoon tässä äkkipäätä muistista temmaten esim. Ensio Sallinen, Antti Vakkinen ja painavammasta päästä Erkki Alho (VP 22) ja nuori Myllyrinne sekä monet muut, joiden nimet eivät nyt tule mieleen Tietysti luemme omaksi mieheksemme valmentaja Eino Monosen. Seuraavassa hänen muistelmiaan valmennustyöstään. VS

Eino Mononen:
Nyrkkeily - sotilaallisesti merkittävä urheilulaji

Kun armeijamme sotatoimet oli saatu loppuun suoritetuiksi ja asemasota aika alkoi, joutui armeijamme ylin johto harkitsemaan vakavasti mikä nyt eteen. Tuskinpa nämä miehet saadaan käpyjä keräämään, eikä "sulkeistakaan" harjoittelemaan. Jotain oli keksittävnä, ja löytyihän sitä. Alkoi ankara "puhdetyö" villitys. Kaikkea tehtiin. Korsuja rakennettiin ja vieläpä kokonaisia juhlatalojakin, aivan rintaman tuntumaan.
Tämän kirjoituksen tarkoitus on kuitenkin puhua nyrkkeilystä, niin kuin otsikko sanoo.

Karhumäen kisat.

Kevättalvella 1942 kokoontui kolme senaikaista tunnettua urheilumiestä, kapteeni Eero Koivunen, painipomo, sot.verk. Toivo Määttä, ja Turun kaupungin kunnallinen urheiluvalmentaja Paavo Karikko Karhumäessä. Keskustellessaan he totesivat Karhumäen edulliseksi talviurheilupaikaksi ja ryhtyivät toteuttamaan ajatusta. Korkein sotilasjohto antoi asialle siunauksensa ja määräsi toimikunnan järjestämään kisat. Mukaan otettiin nyrkkeily, paini, hiihto ja ampumakilpailut.
Niistä nyrkkeilykilpailuista muodostuivat sellaiset ettei tämän kirjoittaja ole sellaisia nähnyt ennen eikä sen jälkeenkään. Voimme vain kuvitella ja ehkä kokomuksesta jonkin verran nyt tiedämme miltä näyttää mies kun hän suoraan rintamalta saapuu ihmisten ilmoille ja ilmoittautuu nyrkkeilykilpailujen osanottajaksi; pitkä parta ja tukka, likainen ja nokinen pusakka ja pesemätön naama. Vaikka oli kuinka tuttu ollut ennen niin ei tuntenut ja paljon oli tulijoita. Niin oli paljon, ettei voitu millään kaikkia

ottaa. Niillä toimitsijavoimilla olisivat kilpailut kestäneet ainakin viikon.
Itse kilpailut muodostuivat yleisöön meneviksi. Voi kyllä hyvin ymmärtää kun tiesi, ettei kukaan ollut harjoitellut ainakaan pariin vuoteen ja ruokakin oli sellaista kun siihen aikaan oli, ettei tässä nyt mitään huippunyrkkeilyä esitetä, mutta taistelunhalua oli vaikka muillekin jakaa. Ja kun vielä viisi kenraalia istui etupenkissä, niin se pani yrittämään. Kyllä kenraalienkin kelpasi katsella kun mm. Masa Hyvärinenkin, ehkä muistattekin hänet, sellainen nyrkkeilijä, jota sai lyödä vaikka kuinka hänen siitä välittämättä, tyrmäsi vastustajansa , astui kehästä kenraali Paalun ohitse, joka istui etupenkissä ja onnitteli häntä."Masaa", johon Masa vastasi:"Olisi siinä kaatunut kenraalikin." Tai kun kehään ilmestyi mies syylingit jalassa, pitkä parta ja tukka aivan ilmetty Tarzan. Voitte myös arvata,että yleisö oli asiantuntevaa ja ohjeita annettiin. Kuten asiaan kuului gongina oli kolmen tuuman tykinammus ja kirveellä lyötiin kylkeen.
Arvaamattakin lienee selvää, että näistä kilpailuista riitti puhetta pitkäksi aikaa. Ja näiden kisojen johdosta lienee saanut alkunsa se, että tällaisia kisoja ryhdyttiin järjestelemään eri puolilla rintamalohkoja.

Nyrkkeily - Karjalan Kannaksella

Varsin yleistä lienee toteamus tälläkin hetkellä, että meillä on harrastajia jokaiseen lajiin, mutta ohjaajista on puutetta. Lieneekö tämän jutun kirjoittajalla ollut aikanaan onnea, että nyrkkeilystä on tullut elämääni ikäänkuin punainen lanka, joka on seurannut aina sotaretkeäni myöten. Ei kulunut kahtakaan kuukautta kun pääsin siviliin Karhumäen Kisojen jälkeen ja iloni oli sanoin kuvaamaton. Iloni oli kuitenkin lyhyt, sillä kolmen kuukauden kuluttua olin jälleen sotilasjunassa ja tällä kertaa matkalla Kannakselle JR 27:ään. Kannaksella ei tiettävästi silloin vielä nyrkkeilty. Matkani kulki edelleen Ollilaan ja edelleen "Sormenkärkeen" Aika riensi kuitenkin eteenpäin. Nyrkkeily sai yhä enemmän huomiota osakseen. Armeijakunta oli kiinnittänyt vakinaisen valmentajan, sot. vrk. Niilo Somerkosken, kiertämään joukko-osastoissa ja hänen myötään nyrkkeilyinnostus sai armeijassa ennennäkemättömän suosion. Ja kun meillä, 18 divisioonassa oli siihen aikaan tamperelainen luutn. Jorma Ruissalo valistusupseerina, ryhtyi hän nyrkkeilyn puolestapuhujaksi, eikä aikaakaan, niin kohta meille nyrkkeilymiehille tarjoutui erinomainen tilaisuus nyrkkeilyvalmennukseen oikein yhteiselle leirille Kauhimäkeen, divisioonan majoitusalueelle. Tämä oli vasta alkua.

Vihdoin oli huomattu, että kaikinainen urheilu, varsinkin voimailulajit sopivat erinomaisesti vapaa-aikaan, vaikkapa kortinpeluun vastineeksi. Lopullisen sysäyksen antoi kuitenkin se, että Kiviniemeen valmistui urheilu-opisto. Ensimmäinen Suomessa, missä voitiin tarjota parhaat mahdolliset harjoitusmahdollisuudet kaikkine välineineen, sitä voitiin myöskin käyttää virkistyspaikkana rintamapalvelun välisenä aikana, ja sitä käytettiinkin. Eikä aikaakaan niin siellä järjestettiin suuret valmentaja-ja tuomarikurssit. Paitsi edellämainittuja, sinne kutsuttiin myöskin suuri määrä nyrkkeilijöitä. Myös minä sain kutsun. Koska tälle leirille oli kutsuttu koko Kannaksen armeijakunnan alueelta, tapasin paljon tuttuja tamperelaisia nyrkkeilijöitä ja myöskin tuomarikursseille tulleita upseereita, mm. Aamulehden entisen johtajan Mattisen, joka monessa yhteydessä muisteli tätä suurella mieltymyksellä. Tällä leirillä tapasin myös Jorma Ruissalon ja Niilo Somerkosken ja tästä lienee saanut alkunsa se "operario", joka myöhemmin seurasi. En malta kuitenkaan olla kertomatta erästä tapausta tältä Kiviniemen leiriltä, mikä on ikuisesti syöpynyt senaikaisen kersantin mieleen.

Nyrkkeilyleiriläisille oli varattu kellarikerroksesta huoneet ja minut oli määrätty leirin vanhimmaksi. Olimme tehneet kovan ja pitkän lenkin, joten lenkkivaatteet olivat märkinä. Opisto ei ollut vielä lopulliessa kunnossaan eikä ollut kuivaushuonetta, joten ripustimme vaatteemme kutkien päälle, joita kyllä oli, olimmehan kellarikerroksessa. Olimme kaikki vaipuneet autuaaseen päivälepoon kovan lenkin ja hyvän ruuan uuvuttamina. Yhtäkkiä kellarin ovi aukeaa ja sisään astuu herra, jonka lakin lipassa on tavallista enemmän "vaahteraa". Hieraisen silmiäni ja un i kaikkoaa. Se on iso herra välähtää mielessäni ja riennän ovelle unen pöpperössä ja alus housusillani:"Herra kenraali jne." Kenraali katselee ihmeissään ilmoituksen tekijää ja vastaa:" Ei tämä ole mikään urheilijain leiri, mustalaisleiri tämä on." Jatkaa matkaa ja katselee unenpöpperössä olevia miehiä. Ovensuussa hän lausahtaa mukana seuranneelle Pörhölälle:"Tänee on saatava kuivaushuone." Tämä kenraali oli Kannaksen armeijan komentaja kenraali Öhqvist. Pörhölä oli sillä hetkellä Urheiluopiston johtaja. Voin vain arvata, että kuivaushuone saatiin Tämän leirin päätteeksi järjestettiin nyrkkeilykilpailut, jotka ainutkertaisina painuivat mieleeni. Eturivissä istuivat seitsemän kenraalia Öhqvistin johdolla. Se oli myöskin hyvää harjoitusta tulevaa kilpailutoimintaa varten, joita järjestettiin ympäri Kannasta. Tuomareita ja johtajia, valmentajia ja toimitsijoita tarvittiin ja täällä saatiin hyvää koulutusta.

Vilkasta kilpailutoimintaa

Nyt kun nyrkkeily oli saatu käyntiin oli selvää, että myöskin kilpailutoiminta vilkastui. Tarvittiin harjoitusta yhä enemmän ja myöskin kilpailua. Tämän oli aavistanut myöskin Jorma Ruissalo. Varmaa tietoa minulla ei ole, mutta hän lienee vaikuttanut siihen, että eräänä päivänä sain kehoituksen pakata reppuni ja ilmoittautua 18. div. esikuntaan. ev. luutn. Turkalle. Kun saavuin hänen puheilleen, ilmoitti hän minulle, että Viestipataljoona 24 alueella Pitkäjärvellä on parakki sitä varten, että sinne laitetaan nyrkkeilykehä kaikkine nyrkkeilyvarusteineen ja te siirrytte div. esikuntakomppaniaan nyrkkeilyvalmentajaksi. Asia oli sillä selvä ja iloni oli suuri. Pääsinhän pois varsin kiusallisesta paikasta ja töihin, joista pidin.

Valmennus alkoi oikein todenteolla. Ilmoitus oli mennyt perille. Poikia saapui joka taholta, kuka tuli Mainilasta hevosella, kuka kävelemällä Ollilasta tai autolla Terijoelta. Parakki täyttyi ilta illan jälkeen. Väliin minäkin kävin näissä harjoituspaikoissa kun pojat eivät aina päässeet, ja ilokseni huomasin, että pojat ottivat asian tosissaan, ja tulosta syntyi. Osasto P:n mestaruuskilpailut Terijoella, mukan 29 poikaa, osoittivat jo, että harjoituksissa on käyty, sillä kunto oli selvästi parantunut, mutta vasta seuraavat koko Kannaksen mestaruuskisat osoittivat mitä valmennuksella ja harjoituksella saadaan aikaan. Nämä kisat järjestettiinkin sitten jo edellämainitulla Kiviniemen Urheiluopistolla. Samoihin aikoihin siellä oli myöskin tämän opiston vihkijäiset, joten arvovaltaista ja juhlavaa yleisöä oli. Ja osastot P:n (Pajari menestys oli loistava. Kokonaista kuusi mestaruutta kahdeksasta oli saavutus, johon ei kukaan ollut uskonut. Nämä kuusi miestä olivat: Unto Fernelius 51 kg, Veikko Huuskonen 58 kg, Pentti Väänänen 62 kg, Tauno Helin alle 80 kg, sarja yli 80 kg Erkki Alho, ja olinhan siellä minäkin Eino Mononen sarja 67 kg, mutta minähän olinkin ammattilainen.

Käsitykseni oli silloin ja on edelleenkin, että sota-aika toi nyrkkeilyymme erittäin paljon uusia nyrkkeilijöitä ja hyviä nyrkkeilijöitä. Ellemme olisi joutuneet kärsimään sodan jälkeiseuraamuksista niin ehkäpä nykyiset tulokset saattaisivat olla kokonaan toistaluokkaa.

Rhtinaallinen oli palkkiommekin. Itse kenraali Aaro Pajari kutsui meidät kaikki henkilökohtaisesti päämajaansa ja tarjosi meille illallisen, jonkalaista en minä eikä kukaan meistä ollut ikänään saanut eikä taida saadakaan. Lisäksi Unto Fernelius nimitettiin korpraaliksi sillä päivämäärällä. Muutenkin päällystömme arvosti erittäin korkealle nyrkkeilyä. Tämä kuullosti kenraali Pajarin

puheesta silloin. Hän piti todellakin nyrkkeilyä taistelu-urheilu-na, joka opettaa miestä tekemään yksilöratkaisuja ja niitähän so-dassakin tarvittiin. Mysökin edesmennyt Armeijan ylipäällikkö Yrjö Keinonen oli lämmin nyrkkeilyn ystävä.

Kenttä-Armeijan mestaruuskilpailut

Kenttä-armeijan kilpailut päättävät tämän kertoman. Siellä ei me-nestytty niin hyvin kuin toivoimme. Kolmas sija kuitenkin kovassa kilpailussa. Sodan aikana kaikki oli senverran epävarmaa, ettei pitkänpäälle voinut oikein rakentaa. Aikaa Pitkäjärven rannalla Viestipataljoonan vieraana muistelen mielelläni. Sieltä löytyi ystäviä ja tuttavia, jotka vieläkin muistuttavat siitä ajasta, jolloin tehtiin sellaista historiaa, jota nykypolvi ei tiedä olevankaan.

Eino Mononen

Uuden rakentamista ja vähän vanhan korjaamistakin.

Rauhallisten vuosien 1942-43 aikana oli teknillisten aselajien eli pioneerien ja viestin kesken pienoista kisaa ja kilpaa paremmuudesta rauhan töissä. Erikoisesti kisailu keskittyi talonrakennushommiin, joita kyllä varsinaisesti on kai pidettävä pioneerien erikoisalana, pioneereillahan oli etulyöntinä vielä oma sahakin Mainilassa, mutta kyllä sitä viestikin lujan vastuksen antoi.
Rakennuskohteita olivat viestillä keskuskorsujen, vartiotupien, hevostallien ja toimistorakennusten rakentaminen sekä siirtoväen asuin-ja ulkorakennusten korjaaminen. Varsinainen kilpa kuitenkin käytiin hirsisten omakotitalojen rakentamisessa kannakselaisille kaatuneitten ja haavoittuneitten omaisille. Eräiden lähdetietojen mukaan näitä hirsitaloja rakennettiin mm 18 divisioonan toimesta valmiiksi asti ja käyttäjilleen pystytettynä kaikkiaan 400 kpl. Rakennuskilvan lopputulos oli siis varsin mittava.
Kuten varmaan muistetaan oli kaikessa rakentelussa suurena puutteena kateaineiden puute. Kattamiseen jouduttiin käyttämään kattohuopien puutteessa kaikenlaisia korvikkeita kuten tuohta, paanuja, uralautaa jne. Varsinainen kisa pioneerien kanssa alkoi siitä kun 2 komppanian ollessa majoitettuna Rautakorpeen tänne keksittiin tehdä pärehöylä ainaisen kateaineiden pulan poistamiseksi. Idean isänä ja sepäntöiden tekijänä oli muistaakseni korpr. Reino Rajamäki. Pärehöylän käytön avajaiset lavasti komppanianpäällikkö Matti Aro varsin juhlavaksi. Paikalle oli kutsuttu erittäin edustava ja arvovaltainen kutsuvierasjoukko. Tilaisuudesta otetusta kuvasta voi tuntea mm. divisioonan komentajan kenraali Pajarin, viestikomentaja Larmalan, tykistökomentaja Lucanderin, pioneerikomentaja Tuurnan, divisioonan esikuntapäällikön Ingeliuksen sekä suuren joukon muita ns. silmäätekeviä. Päreentekonäytöksessa toimi syöttäjänä Suvanto ja konevoimana Matti Aro ja vääp. Olavi Salo. Kilapilutilanteen pani alulle kenraali Pajarin sanat pioneerikomentaja Tuurnalle:" No pioneerit, Teidänhän tämä keksintä olisi pitänyt tehdä." Pioneerikomentajan kasvojen ilmeitä on vähän vaikea kuvata, mutta siitähän se lähti alkuun jalo kilpa, josta aiheutui sekin ihme, että 1. komppanian miesten tekemä tab voitti I palkinnon Kannaksen armeijan kilapilussa, mutta jäi hopealle 18.D:n kilpailuissa. Tästä kertoo kilpailussa mukana ollut Juho Heino muisteluksissaan.

Veikka Suvanto

Talonrakentamiskilpailut

Suuresta hirsitalojen rakentamiskampanjasta lienee vähän jokaisella omakohtaisia muistoja. Seuraavassa tarkastelee tätä kilpailua kilpailun osanottajan näkökulmasta 1. komppanian alikers. Juho Heino. Heinolle tulikin työnnettyä tässä rakentamisessa täysi vastuu, hän sai mm. valita rakentajakumppaninsa. Tämä oli hyvä veto, sen osoittaa rakentamiskilvan hyvä lopputulos. (VS)

Juho Heino kertoo..

Kun nyt pitäisi ryhtyä selostamaan sitä suurta rakentamista sodan aikana lähden aivan alusta eli siitä ajasta kun ei vielä mitään tulevasta rakentamisesta tiedetty. Komppaniassa vain ihmeteltiin, että mitä nyt, kun pojat pantiin Lintulan metsään kaatamaan suuria puita ja tekemään niistä tukkeja, jotka sitten rahdattiin Kivennavan - Terijoen tien varteen, tasaiselle mäntykankaalle. Kun tarpeet oli koossa, tuli Suvanto juttelemaan, että nyt pitäisi ryhtyä rakentamaan puhdetöinä hirsitaloa ja vielä kilpailunakin. Minä kyllä ihmettelin, kun en ollut koskaan tehnyt hirsityötä ja koko hirsityökokemukseni rajoittui siihen, että olin joskus isälleni vienyt kahvipulloa ja muuta evästä hänen ollessaan hirsirakennustyömaalla työssä. Mutta kaikkihan oli otettava vastaan mitä ylhäältä annettiin. Menin siitä Eino Lönnrothin luokse juttelemaan asiasta. Ei Lönnroth mikään kirvesmies ollut, vaan taulujen kehystäjä ja kultaaja, joissa hommissa olikin omaa luokkaansa, mutta lisäksi hän oli pätevä niin moneen hommaan ettei kaikkia osaa arvatakaan. Päätimme sitten yhdessä, että aletaan tekemään sitä taloa, joskaan sitä puhdetyönä emme ymmärtäneet ja normaali palveluksena työ sitten tehtiinkin. Samalle hirsirakennustyömaalle tuli sitten vielä 2. k:n ja 3. k:n rakennusporukat ja lastut alkoivat lentää. Lähdin kuitenkin aluksi lomalle ja isääni tapaamaan ja häneltä sainkin sitten tarvittavia työkaluja kuten vanhan piilukirveen, varan sekä pari poraa. Kun palasin lomalta ei meidän sakki ollut vielä koossa, mutta Lönnroth oli kuitenkin saanut jo kiinni ensimmäisen varvin. 2. komppanian miehillä oli jo tehtynä metrin korkuiset seinät eli ikkunan alle valmista. He veistivät seinää sitä mukaan kuin seinä nousi. Mekin saimme sitten sakin kokoon eli kaksi lisämiestä niin, että oli mies joka seinälle. Eipä ne toisetkaan olleet kirvesmiehiä: U. Siipola oli Kalajoelta kotoisin ja nähnyt hirsitaloja tehtävän ja toinen oli maanviljelyskoulun käynyt kotoisin Keski-Suomesta ja siis vähän niinkuin hirsitaloalueelta. Vahinko että nimi on kadonnut mielestä. No siitä sitten lähdettiin liikkeelle ja työtä tehtiin hiljalleen kuten ei ammattimiehen tulee tehdäkin jos haluaa hyvää jälkeä ja sitähän me kyllä ha-

lusimme. Hirret veistettiin ensin suoriksi ja hirren sivuun vedettiin viivat, jotka olivat suorassa myös nurkkien mukaan. Kulmien suoruudesta pidettiin tarkkaa huolta ja näin saatiin taloon heti alunperin näköä. Hiljalleen tehden saatiin valmista yleensä noin varvi päivässä. Tosin joskus jäi vähempäänkin kun oli osunut käsiin huonompi hirsi ja joskus siepattiin välistä sinne pujahtanut paha puu ja korvattiin uudella. Hidastui se vähän toistenkin poikien työ kun huomattiin, ettei tässä nyt sentään mitään tukkanurkkaa rakenneta takamaille.
Siinä puolessa välissä siellä kävi sen kirkon rakentamista varten perustetun rakennuskomppanian päällikkö, joku tamperelainen rakennusmestari, jonka nimeä en nyt juuri muista, ja hän sanoi, että hyvää tulee jatkakaa vaan samaan tahtiin. No niinpä jatkettiin ja ylöskin päästiin. Missään vaiheessa ei lyöty telineitä seiniin kiinni ja näin säästyttiin kaikista naulanrei'istä seinissä ja se merkitsi paljon kun seinät sitten aikanaan oli puhtaaksiveistetty. Kaikki telineet tehtiin vapaana seisoviksi hirrenpätkistä. Sitten tuli aika veistää seinät eli viimeistellä ja tämä tehtiin niin, että minä veistin edellä sillä uudella piilulla aikanaan tehtyjen viivojen mukaan pystysuoran lastun ylhäältä alas asti ja Lönnroth tuli perässä sillä paksuposkisella piilulla ja veisti samoin ne aallot ylhäältä alas asti samaa lastua. Ei siis voinut jättää seinää kesken, koska jatkopaikka olisi saattanut tulla silmin havaittavaksi. Työn aikana yleensä oli kauniit ilmat, aurinkokin paisteli ja jälki tuli hyvän näköistä muidenkin mielestä, eikä vain meidän tekijöiden.

Aikanaan tuli sitten hirsitalotyömaalle lopputarkastuskin nokkamiehenä kirkonrakentajarakennusmestari (Anero) ja lukuisia muita tamperelaisia rakennusmestareita. Muuta huomauttamista rakennuksissa ei ollut kuin 3. komppanian rakennuksella, joka oli siinä vauheessa ilman ikkunanreikiä ja sisäpuolta veistettäessä lyöty nurkissa lastut poikki rumasti kirveellä. Tältä se kuului ankara arvostelu:"Täältähän on lyöty seinästä tuhannen markan lastuja". Valmistuttuaan talot sitten purettiin ja vietiin johonkin. Meidän talo tiettävästi Johannekseen ja jälkikäteen sainkin sitten kuulla että sen oli saanut luutn. Stykin leski. Se siitä ja sinnehän ne jäivät niin hyvät kuin vähän heikommatkin talot.
Sitten aiakaan tuli suuri palkintojen jako ja tulosten julistaminen kilpailusta. Tilaisuus oli Mainilan sotilaskodissa ja paikalla oli mahtavasti porukkaa, oli kenraaleita ja oli rakentajia. Kunnia kirjoja jaettiin yhdelle ja toiselle ja mekin saimme kukin kunniakirjan. Palkintoina oli myös rahaa ja muistaakseni I palkinto,

lusimme. Hirret veistettiin ensin suoriksi ja hirren sivuun vedettiin viivat, jotka olivat suorassa myös nurkkien mukaan. Kulmien suoruudesta pidettiin tarkkaa huolta ja näin saatiin taloon heti alunperin näköä. Hiljalleen tehden saatiin valmista yleensä noin varvi päivässä. Tosin joskus jäi vähempäänkin kun oli osunut käsiin huonompi hirsi ja joskus siepattiin välistä sinne pujahtanut paha puu ja korvattiin uudella. Hidastui se vähän toistenkin poikien työ kun huomattiin, ettei tässä nyt sentään mitään tukkanurkkaa rakenneta takamaille.
Siinä puolessa välissä siellä kävi sen kirkon rakentamista varten perustetun rakennuskomppanian päällikkö, joku tamperelainen rakennusmestari, jonka nimeä en nyt juuri muista, ja hän sanoi, että hyvää tulee jatkakaa vaan samaan tahtiin. No niinpä jatkettiin ja ylöskin päästiin. Missään vaiheessa ei lyöty telineitä seiniin kiinni ja näin säästyttiin kaikista naulanrei'istä seinissä ja se merkitsi paljon kun seinät sitten aikanaan oli puhtaaksiveistetty. Kaikki telineet tehtiin vapaana seisoviksi hirrenpätkistä. Sitten tuli aika veistää seinät eli viimeistellä ja tämä tehtiin niin, että minä veistin edellä sillä uudella piilulla aikanaan tehtyjen viivojen mukaan pystysuoran lastun ylhäältä alas asti ja Lönnroth tuli perässä sillä paksuposkisella piilulla ja veisti samoin ne aallot ylhäältä alas asti samaa lastua. Ei siis voinut jättää seinää kesken, koska jatkopaikka olisi saattanut tulla silmin havaittavaksi. Työn aikana yleensä oli kauniit ilmat, aurinkokin paisteli ja jälki tuli hyvän näköistä muidenkin mielestä, eikä vain meidän tekijöiden.

Aikanaan tuli sitten hirsitalotyömaalle lopputarkastuskin nokkamiehenä kirkonrakentajarakennusmestari (Anero) ja lukuisia muita tamperelaisia rakennusmestareita. Muuta huomauttamista rakennuksissa ei ollut kuin 3. komppanian rakennuksella, joka oli siinä vauheessa ilman ikkunanreikiä ja sisäpuolta veistettäessä lyöty nurkissa lastut poikki rumasti kirveellä. Tältä se kuului ankara arvostelu:"Täältähän on lyöty seinästä tuhannen markan lastuja". Valmistuttuaan talot sitten purettiin ja vietiin johonkin. Meidän talo tiettävästi Johannekseen ja jälkikäteen sainkin sitten kuulla että sen oli saanut luutn. Stykin leski. Se siitä ja sinnehän ne jäivät niin hyvät kuin vähän heikommatkin talot.
Sitten aiakaan tuli suuri palkintojen jako ja tulosten julistaminen kilpailusta. Tilaisuus oli Mainilan sotilaskodissa ja paikalla oli mahtavasti porukkaa, oli kenraaleita ja oli rakentajia. Kunnia kirjoja jaettiin yhdelle ja toiselle ja mekin saimme kukin kunniakirjan. Palkintoina oli myös rahaa ja muistaakseni I palkinto,

jonka me saimme, oli 7000 markkaa. Tämä oli Kannaksen armeijan kilpailu. Sitten oli vielä divisioonan sisäinen kilpailu ja siinähän ne vetivät "vanhoja silmästä". Ettei nyt väärä joukko olisi voittanut, jatkettiin divisioonan kilpailun aikaa ja näin saatiin kirkonrakentajat eli rakennuskomppaniakin mukaan. Nämä miehet itse saivat käydä metsässä valitsemassa rakennuspuut, sahauttaa ne Mainilan sahalla mieleisikseen. Kaikki rakentajat olivat sitten vielä täysiä, ammattinsa taitavia kirvesmiehiä. Kun divisioonan kilpailuista kaettiin palkinnot, sai rakennuskomppania I palkinnon ja meille jäi II palkinto. Tästäkin kilpailusta jaettiin rahapalkintoja, jotka mukavasti täydensivät päivärahoja, mutta itse kilpailu ei mielestämme ollut reilu. Palkinnot jakoi pioneerikomentajan sijaisena majuri Käyhkö pioneeritoimistosta. Hän haukuskeli vähän jokaista taloa, vaikkei ollut meidän taloa edes nähnyt. Satuin tuntemaan tämän Käyhkön, mutta hän ei minua muistanut. Hän oli ollut tekn.korkeakoulussa opiskellessaan praktiseeraamassa samalla Tektor Oy:n työmaalla kuin minäkin olin työssä. Hän alkoi sortaa minua, kun minulla ei ollut tarjota hänelle tupakkaa. Ehkei ollut niin haluakaan. Kaveri sen sijaan oli aina tupakka-aski avoinna ja oli suosiossa. Minun kimpussani hän oli aina jos jonkinmoisin huomautuksin. Sahanpuruakaan ei olisi saanut mennä hiukkaakaan valuun sun muuta. En viitsinyt vanhoista muistuttaa ja mukava mieshän hän muuten oli.

Kun sitten kaikki palkintoseremoniat olivat ohi, lähdin suurempiin juhliin eli jouluksi lomalle Helsinkiin perheen pariin joulua viettämään. Tuliaisina kotiin oli joulukuusi paketissa ja tyytyväinen mieli, kun auto vei Raivolaan lomailijan ja kuusipaketin. Helsingissä ei niihin aikoihin olisi joulukuusta saanutkaan ainakaan edes hiukan kohtuulliseen hintaan.

Lopuksi yhdyn omasta ja kaverieni puolesta niihin arvosteluihin, jotka kuuluivat, että se meidän talo oli sisältä ja päältä kuin "voirasia".

Jukka Heino

Hengissä pysyttelemisen taitoa.

Niin hyvät veljet, elkääpä nyrpistäkö nenäänne. Tässä jutussa ei kerrota maihinmenemisen hienouksista, ei naamioinnista eikä mistään muustakaan lymyämisestä niin tärkeitä taitoja kuin nämäkin ovat, vaan siitä, kuinka voi tai ainakin pitäisi voida pitää vatsansa suht. koht. täytetä ja muutenkin kuntonsa korkealla, vaikka varsinainen muonittaja olisikin tehtävänsä unohtanut tai tarjoaisi lounaaksi vain mätiä, moneen kertaan paleltuneita perunoita, kuten pyrki käymään mm sotatalvena 1942.

Sanomalehdistä olette varmaan lukeneet, että eräät reserviläis- ja retkeilyjärjestöt ovat viime aikoina järjestäneet "hengissäpysymisen kursseja", joissa kurssitus perustuu siihen, että mennään metsään muutamiksi päiviksi ilman ruokaa ja koetetaan pärjäillä sillä mitä maastosta löytyy suuhunpantavaa, kuten marjoja, sieniä, voi- ynnä muiden kukkien juuria sekä kaikenlaista muuta roskaa mikä vain kurkusta alas menee. Luulette varmaan, että nämä kurssit ovat joitain uuden ajan keksintöä, mutta ei sinne päinkään. Yleensäkin melkein kaikkea on joku jossain joskus kokeillut. Niinpä kokeilutoimintaa kaikenlaisen syötäväksi kelpaavan löytämiseksi on tehty jo silloin kun esi-isämme asuivat puussa tai ainakin luolissa. Tässä kerrotaan nyt niistä kokeiluista, joihin sotatalven 1942 kokemukset antoivat innoituksen.

Todettakoon aluksi, ettei kokeilussa käytetty koe-eläiminä hiiriä, valkoisia rottia, kaneja eikä mitään muitakaan viattomia luontokappaleita ilmeisesti siksi, ettei kiinnitettäisi eläinsuojeluväen huomiota kokeisiin. Koekaniineina käytettiin kokeilijoita itse, eli niitä kahta intomielistä ja kaikkeen valmista partiopoikaa, jotka olivat idean keksineet ja nyt itsensä uhraten kavereiden puolesta antautuivat kokeisiin. Koekaniinit olivat kirjoilla 1./VP 24:ssä, silloin kun yksikkö asusteli Jäppilän muistomerkin ja sen hirmuisen suuren lumiauran naapuruudessa.

Kokeet aloitettiin varovaisesti syömällä ensin pieneliöitä, kuten loukkuun menneitä hiiriä ja pienarilla ammuttuja varpusia. Näistä etenkin varpusesta löytyi todellisia makupaloja. Parasta ehkä "varpusen urhea sydän" kuten toinen koemaistaja J.S. asian runollisesti ilmaisi. Intimitettisuojan vuoksi käytämme koemaistajista vain nimien etukirjaimia. Vähitellen siirryttiin hieman mittavampaan riistaan. Joukossa vilah-

teli nimet rastaista oraviin ja varislintujakin maisteltiin. Erinomaiseksi herkuksi osoittautui kuitenkin paistettu kyy. Muistutti ilmiselvästi paistettua ankeriasta. Huono puoli oli vain saaliin harvinaisuus ja se, että raavaan miehen päiväannokseen tarvittiin yli puoli metriä peukalon vahvuista otusta. Todellisiksi proteiinilähteiksi osoittautuivat kuitenkin piisami ja kettu savustettuina. Myöskin metsäsikaa eli mäyrää yritettiin savustaa ja syödä. Voimallista ruokaa ja hätätilassa kelvollistakin, vaikka maku olikin lainattu härskistä Wilsonin pinnasta ja syöminen vaati lujaa luontoa.

Piisamin- ja ketunlihasta kerrottakoon lopuksi pieni opettavainen tarina, joka osoittaa, että vaatimatonkin ruoka sopivilla lisukkeilla ja saattajilla höystettynä kyllä kelpaa nirsommallekin ruokamiehelle. - Tulipa kerran kesällä capitaanot O.E. ja U.P. lomalta ja poikkesivat tietysti Jäppilän muistomerkin viereisiin taloihin. Koska Tampereen - Raivolan junassa, kuten tunnettua, ei ollut ravintolavaunua oli kaveruksille matkalla tullut suolaisen nälkä. Ensimmäinen kysymys olikin:"Onkos pojilla mitään ruokaa tarjota?". Ja olihan sitä: savustettua piisamia ja kettua. Tarjottu vähemmän tunnettu, mutta ravintoarvoltaan vähintään tyydyttävä kenttämuonan korvike ei kuitenkaan kelvannut. Kysyjät tyytyivätkin kuivaan vanikkaan, jota oli runsaasti saatavissa ja repuista esiin kaivettuihin kostukkeisiin. Näistä kostukkkeista pääsivät osallisiksi myös ne kunnon veikot, jotka siellä jossakin olivat pitäneet kotiliettä lämpimänä sillä aikaa kun kaverukset olivat vuorolomavelvollisuuttaan täyttämässä. Tunnelman illan mittaan tiivistyttyä havaittiin sitten ihme. Lomalta palanneet järsivät nautinnolla ketunkoipea ja sievästi viipaloitua piisamin kylkeä ja antoivatpa vielä täyden tunnustuksensa savustajien taidolle.

Mitä tästä opimme?. Kyllä maastosta löytyy paljon suuhun sopiyaa ja vatsassa sulavaa, kunhan luovutaan turhista ennakkoluuloista. Korvikrmuona asianmukaisesti tarjoiltuna saattaa tehdä ateriasta jopa ikimuistoisen.

Toinen koemaistaja V.S.

Pikkupaloja.

Kuka muistaa, että 1./VP 24:ssä koulutettiin asemasotavaiheen aikana mm. joukkueen verran eestiläisiä viestimiehiksi n.s. heimopataljoonaan. Kurssin johtajana oli kapt. Suvanto, joukkueenjohtajana ltn. Jaakko Saarnijoki ja ohjaajina ylik. Eero Santala ja Erkki Mänty sekä kers. Reino Silius. Silius tallensi heimoveljien nimet (sukunimet). Eestiläisten joukossa oli mm. Eestin mäenlaskumestari, ennätys 37 m. Kuka hän mahtoi olla seuraavassa mainituista:

Ronimus	Mikiver	Aru	Ratas
Sild	Rist	Ahtosar	Sonn
Tiir	Aser	Lauri	Roostalu
Sankman	Viik	Romm	Engel
Jogiste	Pihlakas	Allas	Jälle

Entäs kuka muistaa seuraavan, VP 22 päiväkäskystä n:o 1/41 poimitun:

Komennukset

Luutn. I.Sippola, vänr. V.Ikonen, kers. A.Majuri, kers B.Majuri, korpr. A.Konst ja stm. E.Karttunen Tampereella Tamp. Aseveliyhd. järjestämissä suunnistuskilpailuissa ajalla 5 - 7.- 42. Litt. Y Raivola Tampere.

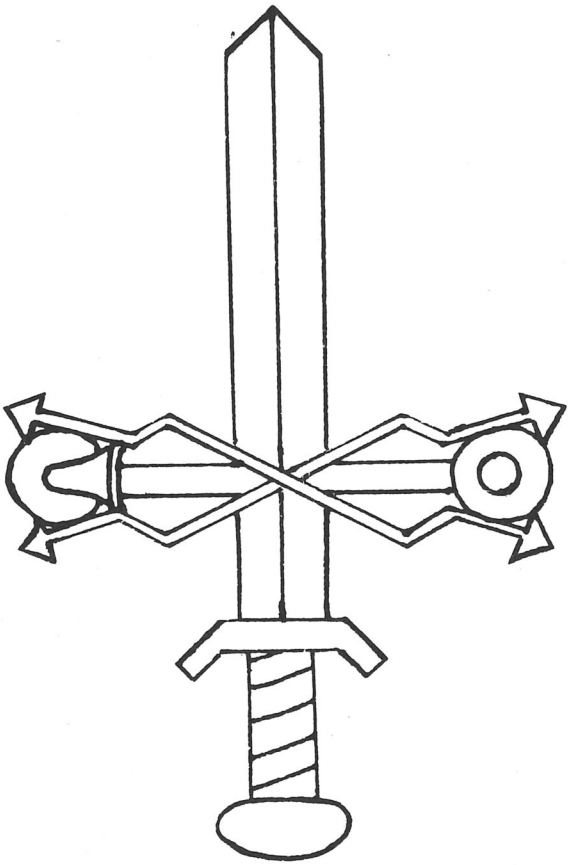

JUTUT III

VK3, VP 24, YM

1939 - 44